

DOMOVINA

in KMETSKI LIST

Verwaltung und Schriftleitung - Uprava in uredništvo: Puccinjeva 5 —
Tel. 31-23—31-26 — Erscheint wöchentlich - Izhaja vsak teden

Festbezugspreis jährlich - Naročnina letno Lir 24. — Einzelverkaufspreis
- Posamezna številka Cent. 80.

Sadni trg v zaledju vzhodne fronte. Na zasedenem ozemlju na vzhodu je bila tudi letos letina sadja in zelenjave bogata. Ob cestah in na trgih sede ženske in dekleta na toplen soncu in ponujajo blago.

PREGLED VOJNIH DOGODKOV

Nezmajšano ostra bitka na vzhodni fronti traja neprekinjeno dalje. Vendar pa se je v teku tedna zvrstilo tudi nekaj drugih dogodkov, ki zaslužijo našo pozornost. Vrhovni poveljnik nemške vojske v Severni Italiji general feldmaršal Rommel je sprejel v svojem glavnem stanu ministra za narodno obrambo in vojni gospodarstvo fašistične republike Italije, maršala Graziani. V duhu pristranskega prijateljstva sta razpravljala o vojaških in organizacijskih vprašanjih. Sestanek so se udeležili tudi poveljniki generalnih štabov obeh maršalov. Ob tej priložnosti je sprejel feldmaršal Rommel tudi japonskega poslanika pri italijanski vladi eksc. Hidako. Tudi ta razgovor je bil izredno pristran.

V prisotnosti novih ministrov in pod Mussolinijevim predsedstvom je bila seja nove fašistične republikanske vlade. Vojni minister Graziani je predložil načrt novega zakona o ustroju italijanske vojske. Ob tej priliki je imel Duce daljši govor, v katerem je podal glavne smernice za ponovno ustanovitev fašistične stranke in je pokazal na odločilni pomen delovanja zavezniško nemško vojsko. Preosnova italijanske vojske je v razvoju. Maršal Graziani, ki ga sedaj podpira šef generalnega štaba Gambara, bivši armadni poveljnik v Ljubljani, bo izpolnil — kakor je rekel Duce — nade vseh onih Italijanov, ki žele zopet čimprej vstopiti v boj s tovariši Osi in trojnega pakta. Novi zakon ugotavlja, da je bila vojska izdana od savojske dinastije, Castnikom in podčastnikom, ki niso zagrešili nikake nečastnosti, bo služba odpovedana v skladu s predpisi. Lahko bodo sprejeti v novo vojsko. Glede plač in odnosa bo nova italijanska vojska popolnoma izenačena z nemško.

Nemški feldmaršal von Weichs se je pretekli teden mudil dva dni v bolgarski prestolnici. Bil je svedčano sprejet. Sledili so obiski pri vojnem ministru, načelniku generalnega štaba, pri regentskem svetu in pri ministrskem pred-

Beda in razvalina — komunistična zapuščina

Doslej so nemški krogi objavili le redka poročila o bojih nemških čet, ki so bile poslone v naše kraje in na Balkan v borbo proti partizanom. Pretekli teden pa je bilo objavljeno podrobnejše poročilo, kako nemška vojska čisti Slovenijo in Hrvaško. Težišče trenutnih očiščevalnih bojov je na področju vzhodno od črte Ljubljana—Reka. Očiščevalni nastopi v Istri in Sloveniji, ki so se končali v preteklih tednih, so dovedli do popolnega uničenja tamošnjega tolovajstva. V severno-zahodni Hrvaški pa sedaj močnejše nemške čete uničujejo komuniste v trikotniku Ljubljana—Zagreb—Gospić. Ti nastopi bodo v kratkem dovedli do uničenja tolp. Kot prvi delni uspehi, pravi poročilo, so bili poleg čiščenja različnih kotlov pomirjeni številni kraji, med katerimi so večjega pomena Črnomelj, Kočevje in Brod na Kolpi. Z zasedbo važnih jadranskih luk, med katerimi je treba v prvi vrsti omeniti Pulj, Reko, Zader, Šibenik, Split, Dubrovnik in Kotor, je bil istočasno ustvarjen pogoj za uničenje upornišтва v Dalmaciji, kjer so otoki tudi že zasedeni in očiščeni. Istočasno so nemške čete prešle v odločen napad proti tolpam na Balkanu.

Goriška in Istra jočeta

Kamorkoli se vrača red povsod so ostali žalostni sledovi kratkotrajnega komunističnega gospodarstva. Poglejmo predvsem na Tržaško in na Goriško. Zveza z Ljubljano je spet redna. Že pri Postojni je podoba enaka kakor kje v Beli Krajini. Komunisti in badoļjevci so uničili lepa slovenska naselja in pobili mnogo ljudi. Goriška in Istra jočeta nad ruševinami in stotinami žrtev. Pri Ročanju je padlo na primer okrog 600, v Krmini pa okrog 200 ljudi. Komunisti so vedeli, da bodo nad Primorsko priklicali samo nesrečo, toda kdo se je zmenil za to? Rekli so, da »žrtve morajo biti«.

Nesrečno Novo mesto

Enako nesrečo so komunisti priklicali nad Dolenjsko. Dne 19. oktobra se je sesula komunistična oblast v Novem mestu, ki je pretrpelo bridke ure. Ko so komunisti po zlomu bodoljevske vojske zasedli Novo mesto, so začeli uvajati svoj »red«, o katerem smo zadnjič že podrobneje pisali. Začeli so tudi podirati progo in so pognali v zrak železniški most, da se je sesedel v Krko, v katero so pognali tudi vagonne in stroje. Še dalje so podirali vso dolenjsko progo, čeprav bi strateškega pomena in so tako oropali prebivalstvo glavne prometne zveze dolenjskih krajev.

Po že so se pojavila nemška letala in začele so padati bombe. Ljudje so zapuščali domove in se selili v bližnjo okolico, da je bilo Novo mesto kmalu kakor izumrlo. Novo mesto je dobilo udarce, ki jih bo dolenjsko prebivalstvo še dolgo

pomnilo. Objekovati mora smrt 70 meščanov, ki so morali umreti samo zato, ker so se komunisti polzkusili v krvavem plesu in so priklicali vojno gorje. Glavni trg ima hude sledove tistih dni, enako ženska bolnišnica in mestna hiša. Cerkev ni bila nobena prizadeta.

Dne 19. oktobra pa se je pred Novim mestom na kandijski strani bliskovito pojavila nemška vojska in z njo se je vrnil red. Prebivalstvo je je jelo vračati v mesto, jetnikom pa so se odprla vrata v svobodo. Nekaj streljanja je bilo le v okolici Dolenjskih Toplic. Nemška vojska se je mirno vedla nasproti preplašenemu prebivalstvu. Štiri dni so se morali meščani držati doma, nato pa so lahko spet šli po svojih opravkih, a nemška vojska je dalje čistila okolico. V brezglavem begu so komunisti pustili vso živino, ki so jo od vseh strani nagnali v grad Poganeč pri Getni vasi. Vso živino je zasegla nemška vojska kot lona. Novo mesto se zdaj vrača v normalno življenje in pač ni nikogar, ki bi se še želel navedi grozovitih dni, kakršne so že morali preživeti.

Beg komunistov na Notranjskem

Istočasno kakor dolenjski kraji je bil notranjski del rešen komunistične oblasti. Ljudje, ki so prišli iz Cerkljanskega kota v Ljubljano, pripovedujejo podrobnosti, kako se je po nastopu nemške vojske vrnil zopet red v težko preizkušene notranjske kraje. Kakor drugod, kjer so se začeli polastiti oblasti, so komunisti tudi na Notranjskem razglasili mobilizacijo od 16. do 45. leta. Izpraznili so se domovi, izpraznili pa so se tudi hlevi. Toda že se je približal ponedeljek 15. oktobra. Okrog 7. zjutraj je zaropotalo, nemške čete so udarile ne samo po glavni cesti, marveč kar čez Slivnico, in so pognale komunistično vojsko v beg in razsulo. Komunistični štab je prvi pobegnil iz Begunj, prebivalstvo pa je začelo takoj izobešati bele zastave, kakor so to pripovedovali letaki, ki so jih prej metala letala. Tako je bilo vse pripravljeno, da ne bi bilo nepotrebnih žrtev. Komunistični ubežniki so hiteli proti zdomov, bili pa so mnogi zajeti. Še tisti, ki so se vikorakala v Begunje nemška vojska, ki je naslednje dni nadaljevala čiščenje. Z nemško pomočjo so prišli tudi slovenski domobranci, ki so se nastanili v Begunjah. Zavladal je mir po vseh Cerkljanski kotlini.

Tako smo podali le nekaj kratkih obrisov, ki kažejo, kolikšna nesreča se je s kratkotrajno »vladavino« komunistov v naših krajih zgodila nad prebivalstvo in kako se je vse skupaj seslo ob prvih odločnih udarcih nemške vojske. Dogodki so tako polni tragike, da jih bo mogoč podrobneje obdelati šele zgodovinar — v svarilo vsemu slovenskemu narodu pred pogubnostjo in zločino komunizma.

sedniku. Njegove razgovore z bolgarskimi predstavniki je preveval duh bratstva in orožju, ki je značilen za nemško-bolgarske odnose. Ob tej priliki je bolgarski dnevnik »Zora« naglasil: Vojna se bo odločila na bojišču, ne pa z različnimi razpoloženji. List pravi, da je nesmiselno misliti, da bi nemško armado, ki je premagala toliko evropskih držav, sedaj porazili Sovjeti. S skrajšanjem bojišča na Vzhodu se le čuvajo in hranijo ljudje in material, da bi jih lahko nemško vrhovno poveljstvo uporabilo v odločilni bitki. Psihološke posledice poteka bojev na Vzhodu in prizadevanja sovražne propagande so brez vsakega pomena. Vojna se bo odločila na bojiščih in ne za zeleno mizo. Zelo naivni so ljudje, ki mislijo, da bi vojno lahko odločil vpliv različnih razpoloženj ali pa živčna vojna.

V enakem smislu je izpregovoril rumunski list »Porunca Vremii. Američani so namreč

pozvali narode na evropskem vzhodu in jugovzhodu, naj ne dobavljajo več svojega žita Nemčiji. Ravnatelj imenovanega lista odgovarja, da je to nadvse smešna poslanica. Nemčija je za kmetijske pridelke evropskega jugovzhoda eden trg. V zadnjih letih je prišlo na tisoče vlatov stroji in s kmetijskim orodjem za plačilo v kmetijske države. Zahteva naj več ne dobavljajo Nemčiji, je tembolj smešna, ker je dajati Nemčiji zmožna prehranjevati samo sebe in kriti tudi potrebe večine evropskih dežel. K temu pa veže Evropece še dolžnost hvalečnosti do nemške krvi, ki je tekla in teče na vzhodu za njihovo obrambo. Nemški narod v sedanji orjaški borbi ne štedi svoje krvi. Če bi mu zdaj kdo odrekal kruh le iz bojazni, da bi nemški narod tega ne mogel plačati ali pa le zato, da bi se Američani veselili, tedaj to ne bi bilo le zločin proti zakonu skupnosti, temveč tudi ne-

pojmljiva nevhvaležnost nasproti resničnemu človekoljubu.

O razvoju dogodkov na bojiščih nam je podalo nemško vojno poročilo od preteklega torka 2. t. m. naslednjo sliko:

Na Krimu se je skušal včeraj sovražnik izkrcati na obeh straneh mesta Kerča. Na nekem mestu so bile izkrcane sovjetske čete s protinapadom odrezane in stisnjene. Na ostalih izkrcavališčih je bil sovražnik krvavo odbit, na kopno dosele sovražne čete pa uničene.

Južno od spodnjega Dnjepra se v Nogajski stepi nadaljujejo boji z brzimi sovjetskimi oddelki, ki prodirajo k Djepru. Polzkusi boljševikov obkoliti in odrezati nemške sile, so se izjalovili prav tako, kakor močni napadi proti naši severni in južni zaporni fronti.

V Dnjeprovem kolenu so bili odbiti močnejši napadi južnozapadno od Djepropetrovska. Pri tem je bilo na nekem mestu izmed 40 napadajočih oklopnikov uničenih 28.

Naš protinapad na področju severno od Krivega Roga je že dovedel do velikih uspehov. Globoko prodriči sovražni klini so bili odrezani in uničeni. Po dosedanjih poročilih je bilo tam od 27. oktobra dalje zajetih 5000 ujetnikov ter zaplenjenih ali uničenih 357 tankov, 378 topov in nad 500 vozil. Krvave sovjetske izgube so posebno velike zaradi obupnega odpora odrezanih sovražnikovih skupin. Lastne izgube so malenkostne.

Razen nekega močnega toda brezuspešnega sovražnega napada v Dnjeprovem kolenu južno-vzhodno od Kijeva je prišlo na ostalem vzhodnem bojišču le do krajevno pomembnih bojev. Pri tem so bili s protinapadi očističeni ali odrezani manjši sovražnikovi prodori južnozapadno od Gomla in južnozapadno od Velikih Luk. Z lastnim napadnim podjetjem zapadno od Kričeva so bile kljub žilavemu odporu sovražnika bistvene zboljšane lastne postojanke.

V zapadnem odseku južnoitalijanskega bojišča je tipal sovražnik z močnejšimi silami proti našim postojankam. Razen o neuspelem napadu britansko-ameriških oddelkov na področju severno od Campobassa javljajo iz ostalih odsekov bojišča le o krajevno bojih.

V pretekli noči so napadli močni oddelki nemških bojnih letal sovražnikovo oskrbovalno oporišče Neapelj. Vsed bombnih zadetkov so nastali v luki požari in razdejanja. Več ladij je bilo težko zadetih.

Nemška bojna letala so bombardirala v večerašnjih večernih urah pristaniške naprave mnogih mest v južni Italiji.

DOMAČE NOVICE

* **Važne izpremembe v izhajanju ljubljanskih listov** so bile izvedene z začetkom novembra. Te spremembe so narekovali štednja s papirjem in drugi utemeljeni razlogi vojnega gospodarstva. Prepričani smo, da jih bo javnost sprejela z razumevanjem na znanje. Kot dnevnik izhajata v Ljubljani odslej samo »Jutro« in »Slovenec«, vendar pa v večjem obsegu: četrtikova in nedeljska številka na 6 staneh, ostale pa na štirih straneh. Naročnina ostane nespremenjena, v podrobnih prodaji pa velja številka po eno lito. »Sloveski Naročnik« je postal tehnik in sicer izhaja namesto »Ponedeljskega Jutra« na šestih straneh s pestro in zabavno vsebino. »Domovina« pa izhaja v enakem obsegu in redu kakor prej, četrtletna naročnina je samo šest lir.

* **Teden milodarnosti.** Škofijska dobrodelna pisarna v Ljubljani prireja ta teden (od 31. oktobra do včeraj 7. novembra) teden milodarnosti. Ta teden naj bi si vsak kaj pritrgal in daroval za lajšanje velike bede, ki jo je povzročila vojna pri nas. Če bi Ljubljancem ta teden darovali v socialne namene vsaj toliko, kar tedensko žrtvujejo za plačo, kajenje, kldo in drugo zabavo bi se nabrali lepi tisočaki za lajšanje siromaštva. K premožnim bodo poslane posebne prošnje na dom za darove v denarju in blagu. Nato te družine obiščejo posebno pooblaščenici škofijske dobrodelne pisarne z nabiralno polo. Vsej javnosti pa bo dana prilika v nedeljo 7. t. m., da vsak prispeva po svojih močeh za lajšanje bede. V vseh ljubljanskih cerkvah bodo pobirali v cerkvi ali pri cerkvenih vratih za dobrodelne namene škofijske dobrodelne pisarne.

* **Zaplenjena imovina inž. Dušana Serneca.** Šef pokrajinske uprave, general Rupnik, je odredil zaplenbo vse premične in nepremične imovine inž. Dušana Serneca, bivšega bana dravske banovine in posestnika v Ljubljani. Vsi morebitni imetniki premičnin, ki spadajo v last tega moža kakor tudi njegovi dolžniki morajo v 30 dneh prigrasiti stvari odnosno dolgove. Odsločba je bila objavljena 25. oktobra. — Kakor

znano, je inž. Dušan Sernec pobegnil iz Ljubljane in se pridružil upornikom, med katerimi hoče zavzemati vidnejše mesto. Vse življenje je inž. Dušan Sernec stremel po tem, kako bi si kjer koli nakopal čast in premoženje. Ceprav spada med težke kapitaliste, saj ima vilo v Ljubljani in vilo na Bledu pa še razno drugo premoženje, hoče spekulirati tudi s komunizmom. In to v času, ko nešteti rojaki z dežele, oropani vsega premoženja, beže v Ljubljano, da bi našli najskromnejše zavetišče. Zato je zaplenba imovine inž. Dušana Serneca vzbudila splošno zadoščanje.

* **Župnik Anton Hren žrtev komunističnih zločincev.** Z Blok je prispelo poročilo, da so komunisti 14. septembra zjutraj umorili župnika pri Novi vasi na Blokah g. Antona Hrena. Rojen je bil na Verdu pri Vrhniki 1901, v mašnika pa je bil posvečen 1927. Služboval je najprej v Stopičah na Dolenjskem, nato pa na Blokah kot kaplan in nato kot župnik. Bil je izvrsten pevec in pevovodja, ljubitelj narave in vnet lovec. Nešteti je v preteklem letu rešil življenje in imetje — in plačilo? Uvrstil se je v nepregledno vrsto slovenskih žrtev.

* **Nova uprava v Trstu.** Prejšnji terek dopoldne je bil v salonu vladne palače v Trstu nameščen novi prefekt tržaške pokrajine dr. Bruno Cocciani in sicer ga je umestil koroški vladni predsednik dr. Wolsegger v zastopstvu vrhovnega komisarja dr. Rainerja. Dr. Wolsegger je pojasnil zemljepisni in politični položaj Trsta v zvezi z življenjskim prostorom in potrebami nemškega in italijanskega naroda. Dr. Cocciani pa je zaključil zahvalni govor z besedami: »Samo v bratski povezanosti bomo našli moč in silo, da premagamo vse naloge, ki nam bodo naložene.« Isti dan popoldne je bil slovesno umeščen novi tržaški župan Cesare Pagnini. Zastopnik vrhovnega komisarja dr. Hinteregger je izpregovoril o sedanjih vprašanjih mestne uprave in je dal jasna zagotovila glede prehrane Trsta.

* **Razmerje med liro in marko.** Der oberste Komissar für das Adriatische Küstenland doktor Rainer je odredil, da je na vsem operacijskem ozemlju »Jadransko primorje« lira še dalje edino veljavno plačilno sredstvo. Do nadaljnjje odredbe se določa računski tečaj 1 marka za 10 lir.

* **Zlata maša uglednega duhovnika.** Pretekli četrtek je obhajal v Ljubljani zlato mašo vseučiliški profesor v pokoju »apostolski protonotar in častni kanonik dr. France Ušeničnik. Po njegovih izrednih želji naj bi bila slovesnost čim skromnejša, so bile le v najožjem krogu sporočene čestitke zaslužnemu svečeniku, ki je bil prvi rektor zavoda Sv. Stanislava nato spirital v bogoslovnem semenišču v Ljubljani, profesor pastoralke na bogoslovni fakulteti ljubljanske univerze ter vzgojitelj cele vrste rodov duhovništva v ljubljanski škofiji.

* **Proslava 60 letnice pisatelja Ivana Preglja.** Ko je pretekli teden praznoval znani slovenski pisatelj dr. Ivan Pregelj 60 letnico, ga je počastil tudi predsednik slovenske pokrajinske uprave general Leon Rupnik. Povabil je k sebi slavičena in vso njegovo družino ter glavne predstavnike slovenskega kulturnega življenja. S prisrčnimi besedami je nagovoril slavičena, se mu zahvalil za vsa prizadevanja na šolsko vzgojno, še posebno pa na književnem polju, nakar mu je čestital ter mu izročil primerno vezilo in dekret o častni dosmrtni dokladi k plači, oziroma pokojnini v znesku 1000 lir mesečno. Nato so slavičencu čestitali še ostali predstavniki.

* **Domobranec prostovoljec iz zasebnih služb.** Pokrajinska uprava razglasa: Domobranci prostovoljcem, ki so vstopili v kako domobransko enotico iz zasebnih služb, prenehajo sicer pravice in dolžnosti iz te službe, samo službene razmerje pa ne preneha. Izpraznjeno službeno mesto se lahko zasede, toda le začasno. Ko se domobranec-prostovoljec zopet vrne v službo, stopi s tem v vse prejšnje pravice in dolžnosti iz službenega razmerja. Zaradi službe v domobranstvu službojalec domobranci prostovoljcu ne more odpovedati službenega razmerja.

* **Vsako zbiranje prispevkov za domobranstvo** je odslej ukinjeno. Domobranci bodo v bodoče s posebnim pooblastilom predsednika pokrajinske uprave zbirali prispevke samo za siromašne prebivalce z Dolenjskega, ki so po partizanski krivdi ostali brez vsega, brez doma in živeža.

* **Milo jesensko vreme** smo imeli ves drugi del oktobra in smo z njim prešli tudi v november. Prekrasno je bilo zlasti preteklo nedeljo in nato v ponedeljek na praznik Vseh svetnikov. Redkokdaj je nebo ob prazniku mrtvih tako prijazno. Letošnja jesen je naklonila obilo cvetja, da so bila pokopališča pravcati cvetni paradiži. Na velikem pokopališču pri Sv. Križu v Ljubljani je bilo v nedeljo in v ponedeljek vse črno ljudstva. Naši pokojniki so bili počaščeni letos res na najdojstnejši način. Noči so hladne, jutra meglena in

se živo srebro drži komaj še nad ničlo, čez dan pa nam še posije sonce in nas še prijazno ogreva. Vendar se priroda bolj in bolj znebliva poletnega okrasja ter se trudna pripravlja k zimskemu počitku.

* **Kakšna bo letošnja zima?** O tem piše znani naš astronom g. Ivan Tomec, ki ima v Ljubljani lastni astro-observatorij za opazovanje sonca. Običajne poznojesenske in zgodnje pomladanske padavine so pri nas v večji meri v novembru in v marcu. Zato bo tudi višja količina padavin v novembru 1943 in v marcu 1944. Do sedaj poteka razvoj sončne aktivnosti normalno, zato se pričakuje, da bo skupna mesečna količina padavin v decembru 1943 ter v januarju in v februarju 1944 nizka. Povprečna mesečna količina padavin v decembru 1943 in v januarju 1944 bo za spoznanje hladnejši. V splošnem pa bo vreme v teh mesecih trajnejšega značaja, bo malo padavin in ne bo občutnega mraza. Po letošnji zimi pa bodo prihodnje zime zopet ostrejšje. Sonce bo spet pričelo svoje veličastno naravno igranje 11 letne maksimalne periode sončnih peg. — Po takem se nam torej tudi letošnja zimo še ni bati najhujšega. Pač pa se bo treba pripraviti za naslednje zime.

* **Smrt uglednega zdravnika.** V Zagorju ob Savi je umrl v visoki starosti zdravnik g. dr. Tomo Zarnik. Za zdravstvo v prostornem zagorskem okolišču si je pridobil nepozabne zasluge. Ne samo, da je bil odličen zdravnik, marveč je bil tudi velik človekoljub, mož plemenitega značaja, ki je užival splošno priljubljenost in pač ni imel sovražnika. Zlasti je imel mnogo srca za rudarske družine in za siromašne bajtarje po zagorskem hribovju. Z dolgoletnim zdravstvenim delom si je zagotovil neminkljiv spomin. Na zadnji poti so ga spremlili prejšnji četrtek.

* **Smrt ljubljanskega trgovca v Gradcu.** Na kliniki v Gradcu je umrl 27. oktobra v 48. letu starosti splošno znani bivši ljubljanski trgovec in obrtnik g. Hinko Šimenec. Pokopan je začasnó na centralnem pokopališču v Gradcu. Prenos zemskih ostankov na ljubljansko pokopališče bo pravočasno objavljen. Za njim žalujejo soproga Mara, hči Marta, sin Vinko ter bratje, sestre in ostali sorodniki.

* **V lepi starosti 85 let** je v Trbovljah mirno zaspala gospa Neža Drnovškova. Pokopali so jo 26. oktobra. Bila je zglebna mati, ki je sedmim otrokom po vseh močeh pripomogla, da so si ustvarili lepe položaje v življenju.

* **Nesreča pri Dolgem mostu.** Pretekli petek dopoldne se je primerila na železniški progi pri Dolgem mostu na Viču prometna nesreča. Progovni delavci so se peljali na drezini na delo po progi. Drezina pa se je tam iztirila in se prevrnila po nasipu. 21 letni Stane Likop, 20 letni Ferdo Žižek in 20 letni Janez Gornec so se prav občutno poškodovali po glavi, rokah in nogah. Bili so z reševalnim avtom prepeljalni v ljubljansko bolnišnico.

* **Na ljubljanskem gradu ustreljen lisjak.** Prebivalci ljubljanskega gradu so se že dalje časa pritoževali, da jim nekdo odnaša piščance, jarečke in kokoši. Tatu pa nikakor niso mogli izslediti. Pretekli četrtek popoldne je bil tat razkrinkan in je prejel svoje plačilo. Neki domobranec je opazil, kako se je kokošnjaku približeval lisjak. Domobranec je hitro zaprl dvorišče, dobro pomeril in lisjaka podrl. Za prav lepe denarce ga je lahko v mestu prodal krznarju.

* **Od mine poškodovana.** Na travniku pri Preserju, kjer se je pasla živina, je eksplodirala mina ki je zadelo v glavo 15 letnega posestnikovega in mesarjevega sina Janeza Jurčka. Podobna nesreča se je primerila tudi na pašniku pri St. Joštu nad Vrhniko. Drobec mine je nevarno ranil v trebuh 14 letnega posestnikovega sina Janeza Kogovška. Oba poškodovanca ležita v ljubljanski bolnišnici. Priporočamo staršem, naj nariže otrokom, da bodo previdni na pašni in zlasti z vsemimi sumljivimi predmeti, ki jih najdejo kjer koli.

PROFESORSKE

Profesor: »Ne stojte vendar zmerom pri oknu! Če bo kdo dol padel, se gotovo ne bo javil!«

»Od zdaj naprej naj se vsedejo tisti, ki manjkajo, vselej v zadnjo klopo, da takoj vidim, kdo manjka.«

»Z vami je križ, kamorkoli vas posadim, povsod regljate, spredaj in zadaj.«

Profesor stopi v razred in zagleda na deski sliko: neki učenec ga je bil narisal s kredó. »Saj sem že tu,« meni raztreseno profesor. »Potem grem pa lahko domov.« In je res šel.

5 Nenavaden doživljaj

Rihard Voss

»Toda že davno je ni nihče videl. Jaz je nisem nikoli videl. Tudi ti ne. To je samo blebetanje.«
»Najinemu sinu se je vendar prikazala, kakor bi bila živa! Enako mojemu očetu, ko je bil še mlad; pred tem tudi njegovemu očetu. Iz tega sklepam, da očara samo moške. Pri tem pa spet samo mladeniče, ker je drugi ne vidi. Popolnoma jih omani. Moj ded je znorel. To pa dobro veš, četudi govoriš.«
»Tiše. Lahko te sliši, sedaj je pri zavesti.«
Zopet sta šepetala. Nisem ju mogel razumeti. Tako, takol! Moj privid ni blodnja, temveč —
Če bi ne bil oslavljen, bi se nasmejal, sam sebi bi se posmehoval, da sem nepriznavačo začel verjeti v duhove. Gotovo je tudi ta razgovor, ki sem mu prisluškoval, domišljija, morda imam spet vročino. Trdno sem sklenil: »Nocoj bom še ostal tu, pozneje pa bom še videl.«
In ostal sem.

VIII

Hotel sem natanko opazovati sebe in dogodke v okolici. Ta trenutek se vsega zavedam. Mar bo pri tem tudi ostalo? Zato bom skrbno pazil.
Evo, spet mrzlica! Medtem ko sem premišljal in gledal, me je zgrabila. Prijel sem se za čelo — kar gorelo je. Glava me je bolela, roke so mi bile vroče, a telo je bilo kakor izsušeno. Potipal sem žilo. Utripala, bila je hitro, tako hitro, da nisem mogel šteti.
Misli so se mi uprle. Hotel sem jim slediti in jih s silo urediti. Uporabil sem vso moč, da bi logično mislil, boril sem se proti domišljiji — zaman, vse se je že zmedlo.
»Amata, kje si? Pridi k meni, mila sladka dragica! Amata! Amata!«
Dolgo sem tako ležal, jo klical in s hrepenenjem pričakoval.
Vročina se je bržkone stopnjevala, ker nisem zaznaval njene bližine, čeprav sem zbrano mislil: dobro pazi, kdaj gre, ali v resnici škripljejo stopnice pod njo. Pazi na svetlobo in vonj. Ali nosi srebrno svetilnico? Ali jo bo dala najprej na mizico, ali pa bo še prej stopila k tebi?
Kljub temu sem jo opazil, ko je že bila tu. Vse je tu: svetloba, vonj in svetilnica. Sedela je v naslanjaču in me vprašala:
»Ali ti je kaj povedal?«
»Amata, Amata, ali si tu!«
»Vem, da ti je povedal.«
»Kdo?«
»Oni stari mož.«
»Misliš mojega gospodarja?«
»Da.«
»Kaj mi je povedal?«

»Tisto o meni.«
»Da, pomisli! Rekel je, da si duh, poganski duh... Ti pa si sen, moja draga, moj privid! Ti da si prikazen, ki nima miru in straši ljudi — prav ti?«
»Mar se me ne bojiš?«
»Kako neki, ko te pa ljubim... Brezumno, blazno, nepopisno te imam rad. Kaj praviš na to?«
Samo vzdihnila je globoko in bolestno, kakor da trpi muke. Tožba se je odražala na drobnem obrazku, gibkem telesu in v žalostnih očeh. Prevzela me je taka tuga in čutil sem tako pomilovanje, da mi je še danes po tolikih letih hudo, če na to pomislim.
Tlačila me je mōra. Ječal sem ter se premetaval po postelji. Sam sebi sem prigovarjal: pomiri se, saj je vse samo sen; kako naj trpi, če je samo utvara.
To prepričevanje mi ni pomagalo, zakaj privid je sedel poleg mene. Bila je prekrasna z nepopisno otožnimi očmi; zdaj pa zdaj je odpirala otroška usteca med bolestnim ihtenjem, da mi je pokalo srce.
Z iskrenim sočutjem sem jo vprašal: »Ali ti lahko pomagam? Življenje bi dal za to. Povej, kako naj ti pomagam, revica moja?«
Vprašala me je:
»Mar res misliš, da sanjaš?«
»Seveda. Blagoslovljena naj bo moja mrzlica, kajti brez nje te ne vidim.«
»Toda to je resnica.«
»Vendar ne! Zakaj če bi bila resnica, bi morala —«
Umolknil sem. Tiho je dopolnila:
»— morala biti duh.« Po daljšem odmoru je še tiho dodala: »Jaz sem duh.«
»Čigav duh?«
»One Amate.«
»Vsekakor! Amata se imenuješ. To je lepo ime kakor ti.«
»Dokler sem bila živa, sem bila poganka. Mōla sem rimske in grške bogove.«
»Kdaj si živela?«
»Za Nerona.«
»Od tega pa je že dva tisoč let... In odtlej tvoj ubogi duh nima miru?«
»Nima miru.«
»Amata! Amata!«
»Nimam miru, nimam ga!«
»Zakaj? Kaj si storila, da po smrti ni našel miru? Tako mlada si, gotovo otrok.«
»Nimam miru, nimam miru.«
»Draga Amata, povej mi, zakaj nimaš pokoja?«

Ko sem jo tako rotil, mi je naposled povedala...

Uporabljal bom njene besede. Kar pa se z besedami ne da razodeti, je povedal njen pogled, izraz, glas, bolen drget ust in ganljiv vzdih. Ne morem opisati svojih čustev, kajti domišljija mi je bila na robu blaznosti.

IX

Duh Amate je pripovedoval:
...Kot edinka plemenitega Rimljana Marka Vinicija, Grkinje Teodore, ki je bila po rodu iz prastarega mesta Leukote, sem od vseh darov, katere so mi poklonili bogovi, najbolj ljubila življenje. Neugnano sem si želela življenja in lepote, neugasno sem hrepenela po slajnem dnevu.
Vse, kar je bilo temnega in turobnega, ali kar ni bilo lepota, radost ter ljubkost, mi je napolnjevalo dušo s strahom in grozo. Najraje bi si okrasila telo s sončnimi žarki.
Moj oče je bil na dvoru cesarja Nerona, ki ni bil le vladar sveta, temveč tudi bog, večji od Jupitra. V Rimu je imel velkanske zlato palače; z njenega stropa se je neprestano širil vonj po rožah, a po nepreglednih dvoranih so odmevale najlepše melodije, poudarjene s krasnimi marmornatimi kipi grškega izvora. Nero je Rim zažgal, da je ves pogorel, samo da je lahko sezidal to stavbo in postavil na pepelu svojo zlato palačo, raj na zemlji.
Videla sem ta ogenj in zdelo se mi je, da je zajel vso zemljo, dvigajoč se k nebu, da zaneti še bivališče velikih bogov. Zakaj bog Rima je hotel biti večji od njih! Iz Tuskula sem gledala požar!
Tam je imel oče pristavo, na kateri sem se rodila in odrasla. Bila sem lepa. Starši so skrivali to lepoto svoje edinke. Če bi namreč cesar zvedel, da ima Mark Vinicij tako lepoto, bi gotovo postala njegov plen.
O, bila sem srečna, presrečna! Že dihanje mi je bilo naslada. Ah, potem pa še živeti v lepoti in sijaju...
Posestvo mojih staršev se je dvigalo na tuskulskih hribovih visoko nad ravnino med znamenitimi posestvi, kjer sta nekoč gospodovala Lukul in Cicero. Naokrog so se razprostirali vrtovi. Videla sem cela polja belih, rdečih in rumenih perun'k. Pomladi so po travnikih, ki so bili posejani s plavkastimi vijolicami, žuboreli potočki, ob katerih so rasle narcise in hialante. Senčnate mirte, ob katerih so se pasle gazele, in krasne nymfe ob hladnih studenecih so prožile trdnemu osvežujoč počitek. Tak je bil moj dom!
Bela svetlišča so se nahajala med cvetličnimi nasadi, krasni kipi bogov so stali po temnih gajih, a gladke marmornate stopnice so nudile dostop do oltarjev iz marmorja in medli. Moji starši so neradi prinašali žrtve bogovom, katere so navidezno spoštovali. Bogovom in sijajnemu nebesnemu Olympu so služili edino iz strahu pred cesarjem.

10

NORAH DIVJINA CVE TE

Ves ta čas sem samo enkrat videl Lindo. Eli ni prenesel brezposelnosti, zato si je poiskal zaposlitve na neki podeželski graščini in je prišel prosit Goreja za priporočilo. Medtem ko sta se pogovarjala v Gorejevi delovni sobi, sem sedel jaz z Lindo v predsobi. Bil sem strahovito zamišljen, v prsih so me težila neizrečena vprašanja in očitki. Linda pa kakor da je spet našla tisto prijazno neprizlženost, s katero sva se nekoč pogovarjala v naših domačih gozdovih. Pripovedovala je o Elijevi zaposlitvi na deželi in o velikem potovanju, ki nas čaka, medtem ko sem sedel jaz togo kakor štor in se le zdaj pa zdaj oglašil s kako kratko pripombo.

Bila je oblečena v plašč s kapuco, vse skrojeno iz enega kosa: prostagast in grd plašč, kapuca pa ji je pokrivala svetle lase ter ji mračno zasenčevala obličje. Plašč je zakrival vse črte njene vitke in vendar ljubko okrogle postave. Le v pasu sem lahko sledil črti njenega telesa in pogled na njen nežni vrat mi je nenadoma priskljal v spomin nekdanjo Lindo, kako je šla ob meni tistega dne ko sem jo prvič srečal, oblečeno v svilen obleko murvine barve. Hotel sem zavpiti: »Zakaj si to storila, Linda? Zakaj si se zavrgla?« Toda besede so ostale neizgovorjene.

»Veselim se, da pojdete z nami,« je rekla. »Tako bo vse to nekoliko manj tuje in nenavadno.« Za trenutek je obmolknila, nato je vprašala: »Ali ste videli Editto Lomaxovo, Filip?«

»Da. Pred tednom dni je bila vsa družina tu.«
»Kakšna je?«

Skušal sem se je spomniti, toda slaščičarjeva hčerka je napravila name tako neznamenit vtis, da sem se je le nejasno spominjal. »Mlada je... in bledolična. Videti je nekoliko nežna. Mirna in resna. Nisem si je dobro ogledal.«

»Vsaj mlada je. Tudi vi, Filip, ste mladi. K'zno je, da bo zelo malo mladih ljudi z nami...« Glas ji je zamrl v lahnem vzdihljaju.
»Nu, nekaj jih bo že. Čakajte — da, res, dva zakonska para imata otroke. Ne boste pogrešali družbe.«

»Keziah...« Ni dokončala začete stavke, vendar se je moglo po glasu, s katerim je izpregovorila to edino besedo, sklepati, da ne mara Elijeve sestre. »Eli komaj da misli na kaj drugega kakor na to, da je dežela onkraj morja svobodna. Ta misel ga je vsega prevzela. Ko mu je gospod Gore povedal, koliko zemlje bomo dobili, je bil ob navdušenju ves iz sebe.«

»Da, da,« sem prikimal in spomnil sem se pogovorov v Shadovi kovačnici pred davnim časom. »Polje, ki ga obdeluje, mu je vse.«

»Pogosto mislim na vas, Filip kadar se pogovarjamo o sejanju in oranju. Kako se boste znašli s tem?«

»Prav tako kakor drugi,« sem odgovoril osorno. »Ko sem bil doma, da sem se dogovoril z očetom, sem prenočil v vasi in tam sem govoril z Andyjem Seeleyjem. Šel bo z menoj kot hlapec ali varovanec ali kakor koli že. Morda bo on delal na polju, medtem ko bom jaz zaposlen v svoji kovačnici.«

»Delo v kovačnici! Kako smešno, Filip! Vi ste vendar plemić... gospod!«

»Ne!« sem ugovarjal. »Tam, kamor smo namenjeni, ni gospode. Izselenec bom, tako kakor vsi drugi!«

Tedaj so se odprla vrata; Natanael Gore in Eli sta vstopila. Eli je pravkar vtaknil pismo v žep. Bil je zadovoljen.

»Dobro večer, Filip,« me je pozdravil. »Iti morava; pojdi, žena, jaz sem opravljen.«

Linda je ubogljivo vstala in si potegnila kapuco globlje na obraz. »Na svidenje, gospa Makersova,« sem rekel počasi. »Lahko noč, Eli.«

Lindo sem videl spet, ko smo se srečali v Plymouthu.

Natanael Gore je bil za nas najel ladjo s čudnim imenom »Krila zapada«. Nemudno smo pričeli nakladati prtljago in vse tisto, kar smo kupili za izselitev. Ko sem se ozrl na vse to, kar smo hoteli vzeti s seboj, sem komaj verjel, da bo zadosti prostora na tako majhni

Starši so mi bili poborniki one vere, ki jo je Galilejec zanesel v Rim. Njen nauk je bil mračen, ker je odvrčal od veselja in lepote, bil sovražnik slehernega zadovoljstva in oznanjal enega Boga, ki je kot suženj umrl na križu. To je bil nauk, ki je smatral lepo, veselo življenje za težko narečo, medtem ko mu je bila smrt edina rešitev.

Zid Maura je tudi mene učil te vere. Jaz pa je nisem razumela, marveč se je bala. Duša se mi je napolnila z grozo. Moja mladost, hrepenenje po življenju, soncu in veselju, vse to je bilo usmerjeno k starim bogovom, katere sem morala zanikati in sovražiti.

Z notranjim nezadovoljstvom in od strahu pred starši sem služila novemu Bogu; a na skrivnem sem krasila kipe bogov, zaklinjala jih, naj me obvarujejo novega božanstva.

Kakor sem dejala, se mi je očetovo posestvo, ki je mejilo na nekdanjo posest Lucija Lukula, o čigar umetnosti so mi že izza zibel pripovedovali, zelo priljubilo. Lukulovo premoženje, vse te nepregledne ravnine od vrha Tuskula do rimskih močvirij, je sedaj pripadlo po cesarjevi milosti zelo hudobnemu človeku! S šepetom in strahom so omenjali njegove ime v domu mojega očeta. Hujši je bil od samega cesarja, tega boga vseh bogov. Imperator ga je imel rad in rimski narod ga je občudoval, toda bil je očetov smrtni sovražnik. Niti sam Tigellinus ga ni mogel strmo-glaviti.

Imeli smo marmornat kip Venere, o katerem je govorila vsa služinčad, da ni samo krasnejši nego vsi drugi, temveč tudi najmočnejši. Ta kip je bil zame najlepša stvar na zemlji; bolj mi je bil pri srcu nego glasba strun, bolj drag od rdečih rož, lepši od škrlatnega zahoda sonca, ko tone v modre valove Tirenskega morja. Da izrazim to zemsko lepoto, je dovolj, če izgovorim ime največje boginje — tvoje ime, o Afrodita!

Nekdaj je stal njen kip v senci templja, obdan od rož, ki so se s hrepenenjem razovele in povzdignile nad vse božansko ženo. Tedaj so se starši odrekli starim bogovom in so slavili edino-pravega Boga. Mati je hotela Afroditin kip razdejati, čeprav ga je izklesalo dleto grškega umetnika. Vendar je bilo očetu žal za krasno telo: dal jo je na tihem prenesti na oddaljeno mesto ogromnega vrta, kamor je redko kdo prihajal. Divje cvetice so se vile in so skrivale dohod. Notranjost skrivališča je bila ovita s tančico, ki jo je tvorila prepletajoča, nežna praprota. Nekoč sva z mojo dojjlo opazili votlino, ki je skrivala to krasoto. Grlice so frfotale skozi rože, jaz pa sem pohitela za njimi, da bi našla njihovo gnezdece. Kar sem opazila v somraku prikazen, vitki stas nekega bitja. Prvi hip sem zbežala, a na vzpodbudo dojjle sem se vrnila. Tedaj sem jo spoznala.

Skrbno sva čuvali svojo sladko skrivnost in često zahajali v votlino. Vzpenjali sva se po dišečem sagu, lazili spretno kakor kuščarji, posedali

ob vznožju boginje, občudovali lepo telo in šepetali o čudežih, ki jih bo naredila. Nisva verjeli govoric, da ni boginja, temveč sva se žalostili, ker je nisva smeli moliti in ji prinašati darov.

Toda na skrivnem sem jo molila ter ji žrtvovala — popolnoma na skrivnem! Včasih sem se odtrgala krogu, ki me je po volji staršev gotovo vedno obdajal. Odhitela sem k svojemu božanstvu. Najlepše rože našega cvetličnjaka sem stpala pred njo, hranila golobe, ki so gnezдили v votlini, in jo zaklinjala, naj izvrši kak čudež, o katerem sem slišala.

Tako je bilo tudi nekega dne.

Držala sem še košarico rož, ki sem jih prinesla njej, ko se rastlinski zastor razgrne in vstopi neznan mladenič z vzklikom, kakor da je dohitel grlico in jo ujel. Ah, zares jo je ujel.

Stala sva in se gledala. Nisva se premaknila, marveč opazovala. Od presenečenja mi je padla košarica iz rok, da sem kriknila. Hotela sem se skloniti — toda on me je že objel, privil na prs ter poljubil na ustne. (Dalje)

Ženski vestnik

Za kuhinjo

Sadni riž. Operi pol kilograma jabolk, jih olup, vsako razčetrvi in vse skupaj kuhaj v pol litra oslajene vode, kateri si pridala malce limonina. Kuhane odcedi, v odcejeno vodo po stresi $\frac{1}{4}$ kg riža, ga prav malo osoli, prelij ocejeno vodo jabolčnih olupkov, ki si jih prav tako skuhal v pol litra vode, dodaj še dve žlici vina in kuhaj do mehkega. Ko je vse kuhano, naloži riž v skledo in ga obloži s kuhanimi krlji. (Prav tako pripraviš poleti riž iz marelic, breskev ali češenj.)

Solata s kislim zeljem. Sesekljaj $\frac{1}{4}$ kg presnega kisnega zelja, ga stresi v skledo, prideni nastrgano jabolko, žličko zrezane čebule, ščep paprike, pol žličke zrezanega zelenega peteršilja in žlico olja, vse dobro zmešaj in stresi na sredlo velikega krožnika, okrog pa naloži solato, ki si jo pripravila z oljem ali (če moreš) s kislo smetano.

Repna cima s krompirjem. Osnaženo cimo operi in skuhaj v vreli slani vodi. Kuhano odcedi, prilij olja in kisa, potresi ščep popra, žlico drobno zrezane čebule, premešaj in primešaj en ali dva kuhana, olupljena in na listke zrezana krompirja.

Topel fižol za solato je sicer pri nas zelo znana in zelo priljubljena jed, vendar je posebno okušen na naslednji način: $\frac{1}{4}$ litra namočenega fižola skuhaj, odcedi, prideni žlico zrezane čebule, žlico olja, kls, žličko gorčice, list zelene, zeleno papriko in malo fižolovke.

Misli

Oženjeni moški odrežejo vedno slabo, če kvar-tajo. Če dobivajo, jili gledajo postrani prijatelji, če izgubljajo, jih čaka ples doma.

Od ljubezni večina moških oslepi, ko se pa oženijo, se jim vid povrne.

Ženske skoraj vedno zamenjavajo hvaležnost s prilzovanjem.

Omaka iz okisane ali vložene pese. En kg oprane in kuhane pese olup in nakrhlij kakor navadno, jo osoli in polij s kisom. Razgrej za drobno jajce presnega masla, prideni pol žličke sladkorja in ko ta zarumeni, še žlico moke ter krožnik okisane in na rezance zrezane pese. Prilij zajemalko juhe ali tople vode, da je omaka gostljata; ko nekaj minut vre, jo postavi kot prikuho s krompirjevim pirjem na mizo.

Drobni nasveti

Čebulin duh odstraniš z nožev, s katerimi so se rezale čebule, ako jih drgneš s suho soljo.

Belo kožuhovino očistiš, ako raztopiš kos navadnega belega mila, skuhaš in precediš skozi platneno krpo. V tej milnici operi kožuhovino, ne da bi jo mnogo drgnila. Ponovi to pranje v čisti milnici toliko časa, da je kožuhovina popolnoma snažna, nato jo preplakni v čisti dežnici. Ko se je kožuhovina posušila, potresi jo z moko in počesaj jo naposled s široko zobčastim glavnikom.

Čebulin sok kot lepilo. Najboljše lepilo za listke, kateri se naj prilijejo na kovinaste posode, je čebulin sok. Najprej umij kovinasti predmet z raztopino navadnega pralne sode in ga potem namaži s čebulovim sokom. Nato pritisi papir. Ko se posuši, ga ne odtrgaš zlepa.

Dobro srčstvo, da odpraviš hripavost. Vzemi pol kozarca precej vroče vode, deni vanj kavino žličico očiščenega glicerina in grgraj. Uspeh je takojšen.

Shranjevanje usnjenih predmetov kakor rokavice, torbic, čevljev itd. je primerno le v suhih prostorih. Dostikrat vidimo shranjene čevlje v umivalniku, kar ni umestno, kajti umivalnik je vlažen in čevlji dobe plesnobe lise. Te lise odpraviš, ako jih odrgneš z lesenim kisom ali z vodo pomešanim glicerinom. Ako čevljev ne moreš drugam shraniti ali ako je stanovanje vlažno, preprečiš plesnitev s tem, da jih namažeš z ricinovim oljem. Tudi rokavice in torbic ne polagaj v perline omare. Perilo ima vedno nekoliko vlage; posledica je, da se na usnjo napravijo madeži, ki se včasih le s težavo odstranijo. Za te vrste madeže je najboljšo sredstvo sledeče: Daj nekoliko jelenove soli v neprodušno se zapirajočo posodo (škatlja iz pločevine), položi na sol papir in na papir rokavice. Neprodušno zaprte rokavice izgube v nekaj dneh madeže. Ako potrebno, lahko to sredstvo večkrat ponoviš.

in slabotni ladji. Bili so tam sodčki, polni žebljeve, železni drogovi, plugi, skrbno zavite okenske šipe, vsakovrstno orodje, potem tucati sodov z živili, nasoljeno meso, ribe, prepečenec, moka in sladkor. Nadalje je bilo nagrmadeno naše osebno imetje: obleka, perilo, kuhinjska posoda, knjige. Tudi vreč s semenjskim žitom ni manjkalo; in cela gora živalske krme — z nami je potovalo deset konj, tri krave, bik, koze in različna žival. Končno so morali imeti tudi potniki prostora na ladji; zdaj bom naštel posamezne člane naše popotne družine. Predvsem je bil tu Natanael Gore, vodnik in vodilni duh vsega podjetja. Potem Oliver Lomax, njegov brat William, njegova žena in hči Edita. Keziah, Eli in Linda Makersovi. Jožef Stegglers, njegova žena Lucija in Betsy, njuna triletna hčerka. Izak Carter, njegova žena Mary in njun sinček Jakob. Dva zakonska para: Amos in Kristina Beeton, Matej in Dina Thomas. Dva fanta: Harry Wright in Tim Dendy. Nadalje Andy Seeley, moj spremljevalec, in jaz. Skupaj dva in dvajset oseb. Vendar je bilo resnično številno potnikov večje. O tem prirastku, ki smo ga dobili malone v zadnji sekundi, moram nekoliko podrobneje izpregovoriti, kajti ti ljudje niso imeli najmanjše vloge v našem podjetju.

Z Natanaelom sva se bila nastanila v neki gostilni v pristanišču, ki se je imenovala »Pri vračajočih se mornarjih«. Po pravici je nosila to ime, kajti pivnica je bila vedno polna mornarjev, ki so se pravkar vrnili iz Gvineje, z Vzhoda ali z Zahadno indijskega otočja. Bila je to pisana, zanimiva družina, čeprav sem imel malo časa, da bi se bil pomešal med te ljudi. Ko sva se nekega večera utrujena vrnila domov in sva se pravkar sladkala z večerjo, je prišla v sobo gostilničarjeva hčerka in sporočila: »Gospod Gore, spodaj sedi nekdo, ki bi rad govoril z vami. Rekla sem mu, da pravkar večerjate, pa me je prosil, naj ga kljub temu prijavim.«

Natanael je privzdignil svojo končasto brado. »Kako se piše? Kaj bi rad? Gre morda za naše potovanje?«

»Imena mi ni povedal. Mislim pa, da ima nekaj v zvezi s potovanjem, gospod Gore.«

»Potem ga privedite sèm,« je ukazal Natanael dekletu in pohitel z večerjo. Nekaj trenutkov pozneje se je prikazal visokorasel, temnopolit moški; moral se je skloniti, da je lahko stopil v sobo. Pod usnjenim telovnikom je nosil strgano srajco, dokolenke pa so mu

tičale v grobih belih nogavicah; na nogah je imel pošvedrane čevlje, ki si jih je bil očitno sam napravil. Kljub tej ne baš odlični opre-mi je bil lep, postaven dečko.

»Dober večer, gospoda,« je rekel gost in se v pozdrav dotaknil svojih kodrastih las. Glas mu je zvenel krepko in vendar mehko.

»Vi ste menda gospod Gore?« se je obrnil k Natanaelu.

»Da, sem. Kaj lahko storim za vas, gospod?«

»Zelo mnogo, gospod, ako to želite.«

»Nu, potem pa le z besedo na dan! Kaj vam leži na srcu?« je vprašal Gore, vstal in stopil okrog mize do stola pri kaminu. »Najprej pa sedite.«

Moški je sedel, položil roke na kolena in začel: Gospod Gore, kakor čujem, se odpravljate v Ameriko...«

»Tako je. In dalje?«

»Nu, vidite, vprašal sem se, ali bi imeli še kaj prostora za... tri majhne, kakršen sem jaz.« Preko ustnice mu je trznil nasmešek.

»Tri velikane naj še vzamem s seboj?« Tudi Gore se je nasmehnul.

»A najprej mi povejte, zakaj bi hoteli z nami?«

»Da, veste, nas vedno noge srbé. Nikoli ne moremo dolgo ostati na istem mestu. Nikoli nisem mogel pogledati nobene ceste, ne da bi se vprašal, kaj neki leži na njenem drugem kraju; in nikoli nisem mogel pogledati nobene ladje, da si ne bi želel nanjo. Sposoben sem za vsako delo, gospod Gore, in na svetu ni mnogo reči, da jim ne bi znal služiti. Znam krmariti; kot mornar sem se vozil na Gvinejo in v Kalikut; dober mizar sem in iz kovine vam napravim, kar hočete. Ne bom vam v nadlego in isto lahko trdim tudi za ostala dva tovariša.«

»Kdo sta ta dva?«

»Moj brat in moja sestra, gospod.«

»Kak poklic pa imata — ne glede na vse te spretnosti, ki ste mi jih pravkar naštel?«

»Naše spretnosti — to je naš poklic. Cigani smo.«

Natanael se je obrnil k meni: »Kaj mislite o tem, Filip? Imamo mesarja, slaščičarja in svečarja, da molčim o nastajajočem kovaču — s tem, je meril name — nadalje imamo trgovca z usnjem in več kmetov, sedlarja in odpuščenega pastora. Ciganov pa doslej še nismo

Guy de Maupassant:

Zajček

Ob običajni uri, to je med peto in četrto na šestu uro zjutraj, je stopil med vrata svoje hiše gospod Lecacheur, da je spravil svoje ljudi na delo.

Rdeč in še zelo zaspan — desno oko je imel zaprto, levo je bilo šele napol odprto — si je komaj mogel zapeti naramnice čez debeli trebuh, pa kljub temu je s pogledom pregledal vse kotičke svojega posestva. Sonce je pošiljalo svoje poševne žarke med lipami ob cestnem jarku in jablanami na dvorišču, petelinji so kikirikali na gnojšču in golobje so grulili na strehi. Smrad je uhajal iz kravjega hleva pri odprtih vratih in se je v svežem jutranjem zraku pomešal s smradom iz konjskega hleva, kjer so rezgetali konji, z glavami obrnjenimi proti oknom.

Ko je slednjič hlače dovolj pritrdil, se je začel Lecacheur premikati. Mahnil jo je predvsem na kurje dvorišče, da bi preštel davi zleženaja jaja. Že nekaj časa se je hotel prepričati, da si nepoklicane osebe prisvajajo njegove zaklade.

Že od daleč mu je prišla nasproti dekla z dvignjenimi rokami: »Gospod, gospod Cacheux, danes ponoči je nekdo zajčka ukradel.«

»Zajčka?«

»Da, gospod, velikega sivčka, iz hleva na desni.«

Zakupnik je sedaj odprl tudi desno oko in dejal samo: »To si moram šele ogledati.«

In odšel je dalje. Kletka je bila polomljena in manjkal je zajček.

Napravil je zamišljen obraz, zapri desno oko in si snažil nos. Po dolgem premisleku se je obrnil k zbegani dekli:

»Pokličite orožnike; takoj morajo biti na mestu.«

Gospod Lecacheur je bil župan v okraju Pavignyle-Gras, kjer je vladal neomejeno, po zaslugi svojega denarja in položaja.

Ko je dekla odšla v smeri proti pol kilometra oddaljeni orožniški postaji, se je vrnil v svojo sobo, da popije kavo in o zadevi spregovori z ženo.

Dobil jo je pred pečjo na kolenih, ker je hotela podpihati ogenj. Še med vrati je dejal:

»Nekdo nam je zajčka ukradel — debelega sivčka.«

Obrnila se je tako naglo, da se je vsedla na tla, in z začudenimi očmi vprašala svojega moža:

»Kaj praviš? Da so nam zajčka ukradli?«

»Debelega sivčka.«

»Debelega sivčka?« In v sapi je pristavila: »Kakšna beda! Kdo ga je neki ukradel?«

Bila je zelo urna ženica in čista v najstrožjem pomenu besede.

Lecacheur je že imel svoje lastne misli.

»To je moral biti samo tisti cunjasti Polyte.« Zakupnica se je dvignila in rekla z razjarjenim glasom:

»Da, da, on je! Druga ni treba iskati; prav imaš!«

Zategnjeni obraz, gube na licih in čelu, razdraženost na obrazu, vse to je razodevalo jezo zakupnice, njeno skopost, vso jezo varčne žene nasproti sumljivemu kmetu ali nezvesti dekli, ki ji ni bilo nič zaupati.

»In kaj si ukrenil?« je vprašala.

»Dal sem poklicati orožnike.«

Polyte je bil komaj nekaj dni v službi na zakupniškem posestvu in Lecacheur ga je odslavljal zaradi predrznega odgovarjanja. Kot večni vojak se je razveselil zle govorice, da je ohranil od svojega bivanja v Afriki navado ropanja in zanikrnosti. Da bi si pridobil potrebno hrano, se je poprijel vsakega dela. Bil je zidar, kopač, kosec, kamnosek; zato ga tudi ni mogel nihče nastavititi in je moral iti v tuje kraje, da je še našel delo.

Takoj prvi dan, ko se je prikazal na najemniškem dvorišču, ga je Lecacheurjeva žena zasovražila. Sedaj je bila trdno prepričana, da je tatvino samo on zakrivil.

Kake pol ure pozneje sta prišla orožnika. Načelnik straže Senateur je bil zelo velik in suh, orožnik, Lenient pa majhen in debel.

Lecacheur jima je velel sesti in je začel poročati o dogodku. Nato so šli na kraj zločina, da si ogledajo razbito zajčkovo kletko in dobe kake dokaze. Ko so se vrnili v kuhinjo, je gospodinja prinesla vina, in ko je napolnila kozarce, je vprašala z nezaupljivim pogledom:

»Boste našli storilca?«

Načelnik straže, ki je držal sabljo med nogami, jo je pomenljivo pogledal. Gotovo ga hoče najti, samo če bi mu kdo krivca povedal! V nasprotnem primeru, pa da ne more jamčiti, da bo krivca izsledil. Po dolgem premisleku je stavil navadno vprašanje:

»Poznate tatu?«

Zlobna poteza se je zarisala Lecacheurju okoli ust, ko je odvrnil:

»Če ga poznam? Ne; ne poznam ga ne, ker ga nisem zasačil pri tatvini. Če bi ga videl, bi ga pogoltnil s kožo in lasmi vred in ne bi potreboval jabolčnika za poplakanitev. Če bi pa smel svoje menje povedati, mislim, da ni nihče drugi ko Polyte...«

Poročal je obširno, v kakšnem sorodstvu sta, da ga je spodil iz službe, da ga kmet grdo gleda in govori o njem sumljive reči. Majhni dokazi so izpopolnili sliko postopačev.

Načelnik straže, ki je pazljivo poslušal, pridno praznil kozarec in ga z neizmerno ljubeznijo polnil, se je obrnil k orožniku z besedami:

»Najprej morava pogledati pri ženi ovčarja Severina.«

Orožnik se je zasmel in pokimal z glavo. Prišla je žena Lecacheurjeva in je z vso prekanje-

nostjo kmetice izpraševala načelnika straže, v kakšnem sorodstvu je s imenovanim. Ovčar Severin je bil bebec, napol divji človek, ki je zrastle sredi med mršavo in beketajočo drobnico pod milim nebom. Ne da bi kaj drugega poznal ko svoje volnate varovance, je v globini svoje duše ohranil kmetu lastni nagon varčnosti. V votli drevesa in skalnate votline je skrival ves denar, ki si ga je prihranil ali s čuvanjem drobnice ali pa s zdraviljenjem poškodovanih živali. V to zdravniško skrivnost pa ga je vpeljal stari pastir, čigar službo je Severin prevzel. In tako je nekega dne pri javni dražbi kupil za 3000 frankov hišo in nekaj travnikov.

Nekaj mesecev pozneje se je čulo, da se bo poročil. Vzel je dekle, ki je bila povsod znana zaradi slabega vedenja in je bila uslužbena pri vaškem krčmarju. Mladí fantje so pripovedovali, da ga je ta vlačuga vsako noč obiskala, ko je zvedela za njegove prihranke. Vsiljevala se mu je in ga polagoma prisilila k ženitvi.

Ko sta pri županu in tudi v cerkvi opravila, je ona noč in dan stanovala v hiši, ki jo je mož kupil. Mož je pa dan in noč stražil na polju svoje čredo.

Ko je načelnik straže prenehal, je Lecacheur dejal:

»Sedaj prenočuje Polyte že tri tedne pri njej, ker nima nobene strehe.«

Orožnik si je tudi dovolil opombo:

»Prevzel je ovčarjevo mesto.«

Zakupnikovo ženo je popadla nova besnost in kruta jeza poročene žene zaradi podvzanih navad, kar se je poznalo na besedah. Rekla je:

»Polyte je tat. Prepričana sem o tem. Samo tja pojdite! Oh, ta razbojniška sodrga!«

Načelnik straže pa se ni dosti požuril.

»Potrpiljenje!« je dejal. »Počakajmo do poldne, kajti vsak dan kosi pri njej. Oba hočem zasačiti pri svezem zločinu.«

Orožnik se je zbog tega od srca zasmel; tudi zakupniku je šlo na smeh, kajti pastirjeva nezgoda se mu je zdela res smešna. Ogoljufana zakonca sta bila v posmeh ostalim.

Zvonilo je poldne, ko je načelnik straže v spremstvu orožnika Lenienta trikrat nalahno potikal na vrata hišice, ki je bila nekako 500 m oddaljena od vasi in je stala sama v kotu gozda. Oba orožnika sta se stisnila k hišnemu zidu, da bi ju ne opazili. Čakala sta, ko pa se vrata niso odprla in se ni nihče prikazal, je orožnik znova potikal. Zdelo se je, da nihče ne stanuje v hiši, kajti nobenega glasu ni bilo slišati. Orožnik Lenient, ki je imel dober sluh, pa je povedal, da se v hiši nekaj premika.

Načelnika je pograbil jeza. Ni pustil, da bi se kdo še, kak trenutek upiral oblasti. Z ročajem svoje sablje je udaril po zidu in zaklical:

»Pozor, v imenu postavet!«

A tudi to je ostalo brez uspeha, zato je zavpil:

»Imeli. Kaj pravite, Filip, ali je popotniška družba brez ciganov polna ali ni?«

Priznati moram, da me je gost skoraj že pridobil zase. Ko sem v mislih naglo pregledal svoje popotne tovariše, sem spoznal, kako vse drugačen — kako prijetno drugačen — je bil ta človek kakor pa Eli in njemu podobni. Spomnil sem se pregnanega pastirja Mateja Thomasa, ki je bil prišel šele včeraj, in primerjal sem ju s tem velikim, smehljajočim se fantom, ki je znal prijazno prositi za uslugo, ne da bi mnogo besedičil.

»Ako je dovolj prostora — in to vi najbolj veste gospod Gore — tedaj bi rekel: Čim več delovnih moči imamo, tem bolje za nas,« se je glasil moj odgovor.

»Kje sta druga dva, — vaš brat in sestra?« je zdajci vprašal Gore.

»Na dvorišču.«

»Naj prideta sèm!«

Kakor hitro je možak odšel, je Gore planil na noge in vprašal:

»Nu, kaj menite?«

»Meni je fant všeč,« sem brez oklevanja odvrnil. »Videti je zdrav in močan in... zadovoljen.«

»In menite, da je zadovoljnost lastnost, ki je naša popotna družba nima ravno na pretek? Nu, le to vam povem — Eliju to ne bo pogodu.«

»Saj ni on vodja tega podjetja.«

»Res ni, prav pravite, Filip.« Gore si je zamišljeno skubel brado in njegove svetle oči so mežikale. »A težko bo to gledal. Misli, da je Mojzes, ki vodi svoj narod v obljubljeni deželo. Mene ima sicer za koristno, vendar ne baš posebno pomembno postransko osebo.«

Zaslišali so se koraki in takoj nato se je spet prikazal cigan, v spremstvu svojega brata in sestre. Na mah je bila videti soba prepolna ljudi. Brat je bil nekoliko manjši od najinega prvega gosta, pa še on je bil dovolj visok. Tudi dekle je bilo veliko in zalo. Natanael Gore je bil videti poleg njih majhen kakor otrok.

»Moja sestra Judita in moj brat Simon. Moje ime je Ralf.«

»Kako pa se pišete?«

Za trenutek je bilo vse tiho. Vsi trije so se spogledali in staknili svoje temne glave. Nato je Ralf razložil: »Včasih nam pravijo Whist-

ler (Zvižgač). Ako moramo na vsak način imeti še eno ime, lahko ostanemo kar pri tem.«

»Veljā,« je prikimal Gore. »Tako, sedite!« Tudi sam je sedel na visoki stol ob mizi. Brata sta se udobno namestila na svojih naslanjačih, dekle pa je sedlo kar na tla. Ogenj iz kamina ji je deloma razsvetljeval glavo; zdaj so se jasneje izražale njene naprej štrleče ličnice.

»Poslušajte,« se je okrenil Gore k ciganom. »Res je, da vodim to izseljeniško skupino. Raziskal sem deželo, v katero potujemo pa so mi podelili pravico do zemlje. Vendar vaši prošnji ne morem ugoditi, ne da bi se prej posvetoval z nekaterimi svojimi ljudmi. Prejeto pa se pobiže seznanimo z vso to zadevo, vam moram še nekaj pojasniti: mi se ne peljemo v tujo zemljo zgolj iz želje po pustolovčinah pa tudi ne iz koristolovstva. Miru in pravice iščemo, svobodo iščemo, da bi smeli po svoje uživati plodove lastnega dela in da bi smeli po svoje častiti Boga. Kdor hoče z nami, mora biti trdno odločen, da bo marljiv, da se bo lepo in pošteno obnašal in da bo spoštoval zakone. Lenobe, popivanja, zanikrnosti ne moremo trpeti v naši novi skupnosti. Kajpak ne vem prav ničesar o vas, a že sama beseda »cigan« me opominja na marsikaj, kar se bo zdelo mojim tovarišem spotakljivo — pa meni tudi. Ako podprem vašo prošnjo, storim to v polnem zaupanju, da se mi ne bo treba kdaj kesati. Vam je to jasno?«

»Nikoli se ne boste kesali, gospod,« je obljubilo dekle. Tudi njen glas je bil prav tako mehak kakor glas njenega brata.

»Dobro torej. Ako se do jutri ne premislite, pridite spet ob tem času semkaj.«

Cigani so odšli. Vsi trije so nama tiho voščili lahko noč, vsi trije so se morali na pragu nekoliko skloniti, Natanael je zaprl vrata za njimi in je, okrenjen k meni, dejal:

»Ne bo šlo, Filip! Kakor hitro sem jim začel pojasnjevati naša načela, sem takoj izprevidel, da se ne bodo mogli prilagoditi naši skupnosti. Vsak dan bomo imeli zaradi njih razprtije. Vsekakor zaradi dekleta. Niste opazili, kako je počepnila — kakor kaka žival, ne kakor človeško bitje? Preveč nevarno je, dati svobodo tako lepi samici. Jutri jim bom povedal, da na ladji ni več prostora.« Vzdihnul

»Ce nihče ne uboga, bom razbil vrata. Sem namreč načelnik orožniške straže, za hudiča! Lenient, pazi!«

Ni še prenehal, ko so se vrata odprla in Lenient je zagledal veliko, rdečo gospodinjico z visokimi prsi, debelimi lici, širokimi kolki in debelim trebuhom, neke vrste žival v človeški postavi. Bila je žena pastirja Severina.

Senateur je vstopil.

»Obisk sem vam namenil,« je dejal, »in hočem napraviti tudi majhno preiskavo.«

Pogledal je okoli sebe. Krožnik na mizi, vrč z jabolčnikom in do polovice nalit kozarec, vse to je pričalo o pričetem kosilu. Zraven sta ležala dva noža. Zviti orožnik je pomežiknil svojemu predstojniku.

»Tu zelo prijetno diši,« je ta pripomnil.

»Vsak si bo mislil, da po pečenem zajčku,« je veselo pristavil Lenient.

»Hočeta gospoda kozarček grenkega?« je vprašala kmetica.

»Hvala, ne! Imeti hočeva samo zajčkovo kožo, meso sta pravkar pojedla.«

Žena se je držala, kakor da nič ne razume. V resnici se je pa tresla.

»Kakšnega zajčka?«

Brigadir se je vsedel in z veliko ljubeznijo otrčelo. »O, dobra žena, ne boste naju prepričali, da od sena in slame živite. Kaj na primer ste kosili danes popoldne?«

»Pa v resnici nič, prišezem. Nekoliko masla na kruhu.«

»Rajši recite, polže! Nekoliko masla na kruhu... vi se pač motite. Morali bi reči nekoliko masla na zajčku. Tri sto zelenih! Vaše maslo pa dobro diši! Raca na vodi! To je pa izvanredno maslo, maslo za svatbo in za bogate ljudi in ne domač pridelek!«

Orožnik si je mel roke in ponovil:

»Cisto gotovo, to ni domače maslo.«

Senateur je rekel zanimive šale, in s tem je postala vsa zadeva smešna.

Nadaljeval je z vprašanji:

»Kje je vaše maslo?«

»Moje maslo?«

»Da, vaše maslo.«

»V loncu.«

»Kje je lonec?«

»Kateri lonec?«

»Lonec za maslo, vraga!«

»Tu je.«

Prinesla je staro skodelico z ostankom osoljene in žarkega masla.

Načelnik orožniške postaje je povohal, nagubancil čelo in rekel:

»To ni tisto maslo. Imeti hočem maslo, ki d'ši po zajčji pečenki. Torej naprej, Lenient, natančno pogledaj: ti, moj mladeč, pogledaj v omaro, jaz pa pod posteljo.«

Zaprli je vrata in stopil k postelji, ki jo je hotel premakniti. Postelje pa ni bilo mogoče premakniti z mesta, ker je bila trdno pribita k steni.

Načelnik Senateur se je pripognil; toda njegova uniforma je povsod pokala. Gumb se je odtrgal in se kotil po tleh.

»Lenient,« je zaklical.

»Da,« gospod?«

»Pojdi sem, mladeč; pogledaj pod posteljo. Predolg sem, hočem rajši preiskati omaro.«

Mirno je čakal, da bi orožnik izvršil povelje.

Lenient, debel in majhen, je odložil kapo in se vlegel na trebuh. Dolgo časa je imel glavo pri tleh in gledal v temno odprtino pod posteljo. Kmalu je vzkliknil:

»Imam ga! Je že moj!«

Načelnik se je sklonil čez svojega druga in vprašal:

»Kaj imaš? Zajčka?«

»Ne, ampak tatu!«

»Roparja? Sem z njim!«

Obe roki, ki jih je orožnik pomolil pod posteljo, sta nekaj zagrabili; začel je na vso moč vleči. Končno je privlekel iz teme nogo, obuto v velik čevlji, ki ga je orožnik držal v desnici.

Načelnik ga je zagrabil in zaklical:

»Naprej, naprej! Sem z njim!«

Lenient, ki se je spravljal na kolena, je vlekčil še za drugo nogo. Bilo je težko delo, skrivalet je na vso moč upri upognjena pleča in obe roki ob posteljo.

»Naprej, naprej! Potegni!« tako je vzpodbujal Senateur svojega tovariša.

Oba sta vlekla z združenimi močmi, dokler se ni leseni okvir vdal. Nazadnje pa se je prikazal obraz divji, in prestrašeni obraz Polyta; roki pa sta ostali še pod posteljo.

»Potegni,« je znova zavpil načelnik. Nastal je hrup in ko sta se videli tudi roki, si opazili v rokav robec, v njem pa je bil zavit pečen zajček.

»Tristo hudičev,« je dejal načelnik, ves neumen od veselja.

Zajčkovo kožo, obtožilni dokaz, zadnji in velik dokazni kos, sta tudi našla v slamnici.

S slavo sta se vrnila orožnika z zločincem in s plenom v vas.

Dogodek je zbudil velik ugled. Ko je gospod Le-cacheur osem dni pozneje stopil v občinski urad, da bi se nekaj z učiteljem pomenil, je slišal, da čaka Severin že skoraj eno uro nanj.

Mož je sedel na stolu v kotu; svojo dolgo palico je držal med nogami. Ob županovem prihodu je vstal, snel kapo z glave in dejal:

»Dober dan, gospod.«

Nato je stal ves v strahu kakor ukovan.

»Kaj hočete?« je vprašal najemnik.

»Prav, gospod. To je torej resnično, da so vam ukradli zajčka?«

»Da, res je, Severin.«

»Torej je resnično?«

»Da, moj ljubi.«

»Kdo ga je ukradel?«

»Dinar Ancas Polyte.«

»Dobro, dobro. In je res, da so ga našli pod mojo posteljo?«

»Kaj, zajčka?«

»Najprej zajčka in nato Polyta. Prvo se je drugaga držalo.«

»Da, ubogi Severin, tudi to je res.«

»Torej je gola resnica?«

»Da. Kdo ti je to povedal?«

»Nekdo. Vsako besedo sem razumel. In na to, gospod, vi poznate tudi zakonske reči, kajti vi ste župan in lahko dovolite ločitev.«

»Kakšne zakonske reči neki mislite?«

»Mislim pravice vsakega.«

»Pravice? Kakšne pravice?«

»Pravice, ki jih ima mož, in pravice, ki jih ima žena.«

»A, tako; že razumem.«

»Sedaj mi povejte, gospod, ali ima moja žena pravico spati s Polytom?«

»Kako, spati s Polytom?«

»Da, ali ji je po zakonu dovoljeno spati s Polytom, ker je moja žena?«

»Ne, ne, nima pravice.«

»In če ju zopet zalotim skupaj, ali imam pravico oba pošteno premlatiti?«

»Da, pravico imate.«

»Dobro. Povedati hočem, zakaj vprašujem. Neko noč sem tako mislil in šel domov, kjer sem ju zalotil v sumljivem položaju. Polyta sem izgnal in dejal, naj spi zunaj. To je bilo vse, ker nisem poznal svoje pravice. Do sedaj ju še nisem videl, pa so mi drugi povedali. Sicer je že dosti tega. Če ju pa še enkrat dobim... tristo zelenih, če ju še enkrat dobim! Prenal jima bom vse veselje, gospod, tako gotovo, kakor je meni ime Severin...«

× Več krav kakor ljudi. Čudno se sliši in vendar je res da je na svetu dežela, kjer je več krav kakor ljudi. To je Nova Zelandija. Na tisoč prebivalcev pride tam 1233 molznih krav. Nova Zelandija šteje 1.500.000 prebivalcev, krav ima pa 1.900.000. Novozelandskem torej mleka ne more primanjkovati. Danska je sicer na goveji živini najbogatejša dežela sveta, vendar pa pride tam na 1000 prebivalcev samo 444 krav.

× Koliko prebivalcev ima Švica? Po dokončnih podatkih ljudskega štetja od decembra lanskega leta ima Švica 4.266.000 prebivalcev. Število je v primeri z letom 1930 naraslo za 189.000. Ker odpade na vsake 20.000 prebivalcev en poslanski mandat, bo narodni svet v bodoče štel 194 članov namesto 187, kolikor je sedaj poslancev. Prebivalstvo je najbolj naraslo v kantonih Zürich, Bern, Basel, Wallis in Waadt.

× Relja smrti. Kakor poročajo iz Čungkinga, je nedavno utonilo 3000 Kitajcev, več kakor 40 tisoč ljudi pa je brez strehe in doma, ker je Rumena reka (Hoangho) letos prestopila bregove in se na široko razlila. Ne samo, da je porušila cela naselja, pokončala je tudi letno daleč nakrog, da je nastala lakota. Celotno škodo ob letošnji povodnji cenijo približno na milijardo lir.

je; in dobro sem opazil, da je bil tudi Gore kljub svoji upravičeni presoji naklonjen ciganom.

Segel je po enem izmed številnih spiskov ter začel črtati stvari, ki naj jih jutri natovorijo na ladjo. »Prosim vas, Filip, spomnite me!« je dejal mimogrede. »Medenina svetilka gospe Adamsove še ni prišla. Sveto sem ji obljubil, da ji prinesem svetilko, ko sem zadnjič odpotoval iz Salema, in ne bi je rad razočaral. Potreboval bom pomoč njenega moža, ko bomo tam.« Nekaj časa ni bilo slišati drugega kakor prasketanje njegovega peresa po papirju, nato pa se je zaslišalo glasno trkanje. »Naprej!« je zaklical Gore, ne da bi se ozrl iznad svojega dela. Takoj nato je vstopil Eli.

»Dober večer, Eli,« je pozdravil Gore in skrbno položil pero na mizo. »Sedite, dragi prijatelj.«

Toda Eli je obstal pred njim. »Rad bi govoril z vami glede treh ciganov, ki se že tri dni potikajo po pristanišču, gospod Gore. Več kakor enkrat sem jih že nagnal. Pred nekaj minutami sem jih spet srečal, šli so naravnost proti naši ladji. Šel sem za njimi in iz njihovega pogovora sem posnel, da ste jim obljubili, da jih vzamete na našo ladjo. Je to res?«

»Je in ni,« je odvrnil Gore, vstal in se preko mize ozrl na Elija. »Obljubil sem jim, da bom govoril z nekaterimi izmed vas, katerih sodbo cenim: — z vami, Eli, z gospodom Oliverjem Lomaxom in našim prijateljem Filipom. Ker ste že tu, mi lahko takoj poveste svoje mnenje.«

»To bom tudi storil,« je odvrnil Eli. »Zavil sem s svoje poti, da bi šel za njimi, ker sem sumil, da hočejo kaj ukrasti iz našega skladišča. Taka je moja sodba o tej zalegi! Da ste jih hoteli vzeti s seboj, gospod Gore, me preseneča... preseneča in žali!«

»Poslušajte, Eli!« Natanael Gore je stopil tesno k Makersu in mu za trenutek položil roko na ramè. Več reči vam lahko opomnim k mnenju, ki ste ga bili pravkar izrekli. Prvič — nič čudnega ne vidim v tem, da se ti ljudje zanimajo za našo ladjo; upajo pač, da bodo napravili na njej dolgo ptoovanje po morju. Drugič — v kraju, kamor smo namenjeni, nas čakajo raznovrstne tegobe, nemara celo nevarnosti. Spričo vsega tega ne smemo prezirati dveh tako krepkih in živavih fantov, kakršna sta ta dva. Tretjič — in to je treba dobro

premisлити — v Novi Angliji zelo, zelo primanjkuje žensk. Ako v Salemu in okoliških krajih tudi najdemo ljudi, ki bi se nam hoteli priključiti, težko da bodo med njimi neporočene ženske. Ciganka je videti močna in zdrava, prav kakor njena brata. Z nami je pet neporočenih moških — sebe ne štejem — ki bodo gotovo hoteli dobiti žene... celo morali jih bodo imeti, ako naj naša majhna kolonija ne izumre z nami vred. Ako bi mogel najti pet takih deklet, kakršna je tale ciganka, bi jih vzel takoj s seboj, dragi prijatelj.«

»Izbranim je Bog vselej poslal ženske, ki so jih vredne,« je ponosno odvrnil Eli. »Tale potepuhinja pač ni prikladna tovarišica našim možem. Napravili boste hudo napako, gospod Gore, ako jo vzamete seboj — njo in njena brata.«

»Torej Eli, vi niste za to?«

»Več kakor to! Gospod Gore, ako vzamete na krov naše ladje te tatinske, brezbožne, lene, ničvredne cigane, se boste pregrešili zoper vse naše načrte in upe in vsaj jaz ne bom nikoli več zaupal vaši presoji.«

»Trenutek, Eli!« Možicelj se je kar iskril od bojaželjnosti in je bil naenkrat videti večji, nalik psu, ki naježi dlako. »Naj se vam vidi moja presoja še tako pomanjkljiva, jaz sem omogočil to podjetje. Jaz sem vodil priprave; meni je bila izročena zemlja v Ameriki. Poznam to deželo. Poznam tamkajšnje razmere. Preizkušam vam, da presodite, ali vam bo laže izhajati brez mene kakor meni brez vas. Dragi mož, kar pojdite na ladjo in vzemite svoje stvari, vsedite se prihodnjo sredo na obrežje in glejte, kako zapuščam jaz s cigansko zalego to zemljo. Cigani pojdejo z menoj — to je moja poslednja beseda!«

Odprtih ust je stal Eli pred njim. Stiskal je pesti in težko požiral slino. Ko je naposled izpregovoril, počasi, kakor navadno govorijo kmetje, je zvenelo iz njegovega glasu nekaj zlovečnega. »V stiski sem. Vi, gospod Gore, imate oblast, vendar to še ne pomeni, da je tudi pravica na vaši strani. Malokdaj je oblast v pravih rokah; to je eden izmed razlogov, zakaj si iščemo novo domovino. Tudi kapitan ladje, o kateri govori sveto pismo, je imel moč, da je lahko vzel Jona na ladjo, ali pa ne. In kasneje je bil vesel, da se ga je iznebil, mislim. Lahko noč, gospod Gore. Lahko noč, Filip.« (Nadaljevanje)

PO SVETU

× Čudovita naglica. Čitamo naslednje nove ugotovitve o fantastični naglici, ki je bila dognana pri raznih drobnih bitjih. Različni mrčes plahuta s svojimi krili tako naglo, da tega ni mogoče zasledovati s prostim očesom. Vendar se je posrečilo to naglico ugotoviti s pomočjo fotografije. V ta namen je bil potreben posebno spretno sestavljen aparat. Poslužili so se električne svetilke, napolnjene z redkimi plini. Električni tok je bil zelo močan, vendar se je dal zelo natančno regulirati. S takim aparatom se je posrečilo napraviti fotografske posnetke v 1/25.000 sekunde in tako so lahko natančno izmerili utripanje kril posameznih insektov. Izkazalo se je, da napravi neka muha v sekundi 150 do 215 udarcev s krili, kapusov belin 6, navadna mušica 90, naša preprosta muha 60, čebelica 160 do 120, osa pa 240.

× Sedem parov dvojčkov v enem samem razredu. V dekleški šoli v Stockholmu se je vpisalo v en sam razred nič manj kakor sedem parov dvojčkov. Zaenkrat ima učiteljica mnogo dela, da razlikuje sestre od sestric. Ker so vsak dan zmešnjave in zamenjave, si je učiteljica pomagala s tem, da je naprosila starše, naj svoje hčerkice po možnosti vsako drugače oblečejo ali jim dajo kakšno drugo znamenje, po katerem jih bo mogoče razlikovati.

× Mrzla vas hoče postati toplejša. Vas Polička na Češkomoravskem višavju velja za najbolj hladno kraj v Srednji Evropi. Splošno je znano, da je živo srebro ob hudem mrazu v tem kraju vedno za nekaj stopinj nižje kakor drugod. Zlasti hudo so občutili lanske zimo. Prebivalstvo daleč naokrog pravi tej pokrajini »česka Sibirija«. Že pred desetletji je bil stavljen predlog, da bi pozgodili bližnja severna pobočja in tako zavarovali ves kraj pred mrzlimi vetrovi. Dolgo so se obotavljali, lanska zima pa jih je le pripravila do trdnega sklepa, ki so ga tudi začeli izvajati. Prebivalci radovedno čakajo, kdaj jih bo pozgoditev zavarovala pred mrazom in prinesla toplejšo ozračje.

× Najstarejša keramika na svetu. Izkopavanje prastarih najdenin na Danskem je v vojni dobi zelo uspešno, ker v veliki meri pridobivajo šoto, da jim nadomesti drago kurivo. Zlasti poleti je plen iskalcev prav obilen. Vodja narodnega muzeja v Kodažu je pripovedoval v radlu o edinstveni najdbi, ki je prišla na Danskem na dan. Nasli so najstarejšo keramiko na svetu. Njeno starost ocenjujejo arheologi soglasno na 7500 let. Po tem je ta najdba starejša kakor pradedna, znana egipčanska keramika in tudi starejša od doslej najdenih keramičnih izdelkov v orientu.

× Bikoborba v prirodi. Nekoč so imeli v Parizu bikoborbo, potem so pa odgnali b'ke na pašo v okolico mesta Toursa. Tam se je neki bik neudno splašil, zdrljal iz ograje in jo ubral po bregu reke Cher. Mož, ki je prihajal od nasprotne strani, je hotel splašenega bika ustaviti in odgnati nazaj na pašo. Toda bik je bil, posebno če se splaši. Zakadil se je v moza in mu prizadejal precej globoko rano na glavi. Tedaj je potegnil napadeni mož samokres in trikrat ustrelil, da bi prikladal pomoč. To je bika tako zastrašilo, da je skočil na mostiček, kjer je prelomil ograjo, in se zavalil v reko. Le z največjo težavo so ga potegnili iz vode. Bik se je pa tako pobil, da so ga morali odpeljati v mesnico in zaklati.

× Ali znajo psi računati? Ljubitelji živali vedno znova zatrjujejo, da so psi zelo inteligentni, da znajo na svoj način govoriti in celo šteti. Nehote pa pri tem delajo napako, da resničnih sposobnosti živali sploh ne upoštevajo, pač pa pripisujejo nekaj povsem nadnaravnega, da »elo smešnega, namreč sposobnost misliti tako, kakor misli človek. Kakor bi bilo nepasje, če bi se recimo pes naučil olupiti pomarančo, ki v njegovem naravnem svetu nima nobene vloge, prav tako nečloveško je tudi, če opravljajo živali prav človeška dela, če naj bi računale, čitale ali pisale. Vse to jim je prav tako tuje in nepotrebno, kakor zvezdani posuto nebo nad njimi. Boljši poznavalec živali ni tisti, ki ima za človeka papigo, ki jo je naučil izgovarjati nekaj besed in jih smiselno uporabljati, temveč oni, ki vidi navzlic podobnosti med govorico in originalom globoko bistveno razliko med človekom in živaljo. Gotovo je na svetu več dreserjev in učiteljev psov, ki govorijo o človeških dejanjih svojih ljubljencev. Ne vedo pa, kako izredno dojemljive so lahko živali. Gre za črkuškega psa, ki mu daje občinstvo računske naloge. Če ga vprašajo, koliko je tri in štiri, zalaja pes v odgovor sedemkrat. Da bi bilo izključeno nevidno dajanje znakov, stopi ta čas gospodar v sosedno sobo. Najbolj čudno pa je bilo, da je pes z zavezanimi očmi »bral« odnoso »od-

Ko se staraš — ostani mlad!

Vsaka življenjska starost ima svojo posebno veljavo in svoj lastni nazor o življenju. V mladosti in razvojnih letih narašča moč in sila k mnogostranskemu udejstvovanju, k veselju in idealizmu, starost pa daje človeku mir in izkustvo, bistro spoznavo sveta, hladen premislek vseh sklepov ter mladini nedosegljivo globino osebnosti.

Vsakemu človeku pa so tudi dane možnosti, da si v mejah svojega posebnega telesnega sestava telo varuje pred boleznimi in da si ga krepi s pametnim življenjem, z mero v vseh stvareh, z izdatnim spanjem, telesno nego, telesnimi vajami, utrjevanjem in pravičnim dihanjem.

Če se k temu še pridruži veselje do izbranega poklica ali pa vsaj zadovoljstvo nad izpolnjenimi dolžnostmi in se človek telesno ter duševno stalno zaposluje, ima poleg verske poglobitve najboljše sredstva, da si pripravi, znosno starost in podaljša življenja.

Kljub vsem neutešnim željam pa ne poznamo nobenih pomladitvenih postopkov, ki bi mejo človeške starosti kaj pridali premaknili. Največ, kar z njimi dosežemo, je le to, da v najboljšem primeru za nekaj časa zaježijo starostne pojave. Uspehi operacijskih posegov, ki sta se jih lotila svojčas Steinhach ter Voronov, so sporni. Vsi ti poskusi izvirajo iz spoznanja, da notranje izločanje, zlasti izločanje semenskih žlez vpliva na staranje.

Ni je bilo dobe, da ne bi razna pomladitvena sredstva ljudi mamila. Toda vse to blago, pa naj gre za razne hvaljene »življenjske eliksirje«, ali za »kamen modrih«, ki so ga alkimisti tako strastno iskali ter z njim hoteli zdraviti vse bolezni, ali pa končno za razne »studence mladosti« — vse to je prav tako malo vredno kakor moderna sredstva z vsemi zvočnimi tujimi imeni.

Smrt največjega židovskega pustolovca

Švedski dnevnik »Stockholms Tidningen« poroča, da je v Šanghaju po operaciji umrl judovski pustolovec Trebitsch Lincoln. Ta Jud, ki se je rodil leta 1882 na Madžarskem, je bil nekaka predpoda Ahasvera, ki ga je preganjalo po svetu preklestvo nemirnosti. Njegovo življenje je značilen primer, kako se zna Jud prilagoditi vsemu, pa tudi primer, kako brezsrčno in brezvestno je to človeško pleme.

Kakor Judje običajno, je tudi Ignac Trebitsch Lincoln najprej čutil poklic za igralca, a njegovo častihlepje ga je gnalo višje. Kot »misijonar« je odpotoval v Kanado, potem prestopil v anglikansko vero ter po enem letu študiranja bogoslovja postal celo duhovnik te bolj politične kakor verske ustanove. Ker je zaslovel kot odlični pridigar, je bil leta 1910 celo izvoljen kot liberalni poslanec za mesto Darlington v poslansko zbornico. Leta 1912 se je pojavil v Rumuniji kjer se je baje zanimal za trgovino s petrolejem. V začetku prejšnje svetovne vojne je britanski admiraliteti predložil »načrte« za uničenje nemškega brodovja, a lord Fischer ga je izpodmaknil. Posvetil se je potem vohunski službi, postal pa je angleški vladni sumljiv ter je leta 1915 zbežal v New York. Medtem so ugotovili, da je Trebitsch Lincoln ponarejal menice, in zato so ga leta 1916

Združene ameriške države izročile Angliji, kjer je bil obsojen na tri leta zapora.

Ko so ga potem spet izpustili, si je za svoje udejstvovanje izbral Vzhodno Azijo, še prej pa je igral pomembno vlogo v času puča v Nemčiji in je bil v Severni Ameriki kaznovan zaradi tega, ker se je pregrešil proti zakonu o priseljevanju v Ameriko. Na Kitajskem je pri kupcih z orožjem obogatil, kupil potem na Javi večje nasade, izgubil nato svoj denar pri igri v Monte Carlu ter slednjič igral na Ceylonu v nekem budističnem samostanu novo vlogo kot »menih«. Leta 1926 je bil njegov sin John, ki je v Angliji služil vojake, usmrčen zaradi nekega umora.

Trebitsch Lincoln se je pozneje še nekajkrat pojavil v Evropi, da bi kot »budistični duhovnik« pridobival ljudi za budistični nauk. Leta 1932, so ga zaradi njegove prevelike vneme morali zapreti. Z dogodivščinami, ki jih je bil doživel, se je hotel čim bolj uveljaviti.

Ta mož je najzgovornejši primer, kako se Judje skušajo uveljaviti po vsem svetu, kako silno častihlepni so, kako hočejo povsod igrati odločilno vlogo ter priti v ospredje in kako hočejo s svojimi metodami, ki so čisto naravnost zločinske, v kalnem ribariti in kako si znajo nadeti vse mogoče krinke, pri tem pa ostanejo večno Judje.

Letala hitra kakor zvok

Misel, da bi letala kdaj dosegla tolikšno hitrost, kakor jo ima zvok, to se pravi hitrost 330 metrov na sekundo ali nekaj nad 1000 km na uro, se zdi na prvi mah precej drzna, če ne naravnost predrzna. Če pa pomislimo, kako velike uspehe so na tem polju dosegli v zadnjih časih graditelji letal, se že ne zdi nič kaj preveč nemogoče, da bi letala kdaj res dosegla hitrost zvoka.

Ogromen napredek od prejšnje svetovne vojne Spomniti se je treba, da so na primer l. 1918. najsrečnejši letalci dosegli s svojimi lovskimi letali kvečjemu hitrost kakšnih 190 km na uro, danes pa lovska letala letajo že s hitrostjo 650 km. Ta veliki napredek je bil dosežen v dobrih dveh desetletjih.

Čeprav vsak nadaljnji napredek na tem polju povzroča vedno nove in vedno večje težave — pri svojem prizadevanju, da bi z letali dosegli hitrost zvoka, morajo graditelji letal računati s tem, da v večjih zračnih višinah vladajo drugačni zakoni in razmere, kakor pa nizko nad zemljo in da je temu primerno treba spreminjati tudi zunanjo obliko letal, če naj z njimi dosežejo vedno večjo hitrost — čeprav je torej vsak nadaljnji napredek v zvezi z vedno večjimi težavami, vendar prav gotovo ni nekaj nemogočega, da bi v doglednem času letala švigala po zraku s hitrostjo zvoka, torej s hitrostjo 1000 km na uro.

.....
Letala s šolske tabele dvomestna števila. Ko so se pobilže zanimali za ta presenetljivi primer, so dognali, da je bil pes v resnici dresiran samo za dve skupini znakov, začetek in konec lajanja. Njegov gospodar za to nima samo enega določene, temveč več znakov. Pomaga si tako, da nauči psa na znake, ki mu jih daje, bodisi z gibi svojega telesa ali pa s komaj slinšnim drsanjem noge. Če gre za gibe telesa, ga mora pes seveda videti. Drsanje noge ali tlesketanje s prsti pa sliši pes iz sosedne sobe; gospodar seveda pazi na to, da ga sliši samo pes, ki ima izredno oster sluh. Gospodar je priznal, da je v vsakem primeru po svoji asistentki zvedel za rešitev naloge. Na tem psu ni treba obkroževati njegove računske umetnosti, pač pa izredno dober sluh. Psi torej ne znajo računati, pač pa jih lahko tako dresiramo, da rešujejo računske naloge na določene znake.

Tri stvari, ki so omogočile tako nagel napredek

Tako sijajen napredek glede hitrosti letal je bilo, kakor pravi neko poročilo iz Berlina, mogoče doseči predvsem zaradi treh stvari in sicer: zaradi zboljšanja letalskih motorjev, zaradi dosti vitkejših zunanje oblike letal, tretjič pa zato, ker so se letala začela vzpenjati višje, v redkejšo zračno plast, kjer je odpor manjši. Še največjo zaslugo pri tem napredku pa ima zunanja oblika letala in tudi s še takšnim zboljšanjem motorja v tem oziru niso dosegli niti približno toliko, kakor s tem, da so letalu dali »vitkejšo linijo«.

Močnejši motorji

Pri gradnji letalskih motorjev so dosegli ogromen napredek. Danes so letalski motorji sedem do osemkrat tako močni, kakor pa so bili motorji letal iz prejšnje svetovne vojne. Na drugi strani pa so najnovejši letalski motorji tudi neprimerno lažji, kakor pa so bili pred kakšnimi 25 leti. Razmerje med njihovo težo in močjo se je v zadnjih dveh desetletjih silno zboljšalo.

»Vitkejša linija«

Ce hočemo letalu dati večjo hitrost, ga je treba — kakor rečeno — zgraditi tako, da bo bolj vitko, ali z drugimi besedami, da ga zrak pri poletu ne bo preveč oviral. Upor zraka pa so že zelo zmanjšali, s tem da so začeli izdelovati precej tanjša letalova krila in da so trup sploščili. Pri gradnji letal skušajo danes čim bolj upoštevati aerodinamična načela. Kolesa ali »noge« pri novejših letalih se dajo potegniti med poletom v trup, zaradi česar je upor zraka spet znatno manjši in letalova hitrost večja.

Za visoke polete

Je potreben posebne vrste kompresor, ki ga pri novejših tipih letal ženejo plini, ki jih je motor sam uporabljal. Njihova sila se tudi neposredno uporablja kot gonilna sila, ki deluje kot nekakšna raketa.

Morda je to tista pot, ki jo bodo ubrali iznajditelji, da bodo čimprej s svojimi letali dosegli hitrost zvoka.

SMEŠNICE

NAJENOSTAVNEJŠE

Družba izletnikov se je razgovarjala o številnih nesrečah turistov na Severni steni Triglava ter se skušala uganiti najbolje sredstvo za preprečitev tega zla.

Sluga Janez, ki je korakal z njimi, jih je nekaj časa poslušal, potem pa menil: »Kua? Najboljši bi bil, če bi Planinsk društvu tam napravil plot, če bi pramode ne mogle plezat čez...«

NEPOZNO

Ocepek se je vozil sam v oddelku iz Ljubljane v Zagreb. Med potjo vstopi lepo deklet. Sede Ocepku naproti. Čedalje je lepše, čedalje mikavnejše. Ocepku uhajajo oči iz jamic. Pa se ne upa. Vdan v usodo se poglubi v svoj časopis in čita življenju velikih mož. V Zidanem mostu vstopijo še drugi potniki in kmalu je oddelk poln. Tedaj dvigne deklet glavo in se Ocepku prijazno nasmeje. »Vraga,« mu zrase greben, »to bi bil moral prej podeti!« In z žalostjo v srcu ji skrivaj napiše na listek: »Tako lepo bi bilo, pa ni do tega prišlo.« Tedaj vzame deklet iz torbice svinčnik in spodaj odgovori: »Osebi Lahko bi prišlo!«

NESPORAZUM

Pfelfendeckel mora osnažiti podčastnikovo sobo. Ko to opravi, mu koporal naroči, naj prinese iz gostilne vrček piva. Med potjo sreča poročnika. »Kakšen pa si, prasce? Kam pa greš?« »Po pivo za gospoda korporala.« »V teh osr... hlačah?« »Ne, v vrčku, gospod poročnik.«

Nadzornik (učencu): »Povej mi kak izrek iz svetega pisma!«

Učenec: »In Judež je šel in se obesil!«

Nadzornik (istemu učencu): »Se enega, a bolj sega!«

Učenec: »Pojdi in stori tudi ti tako.«

Jaka nikakor ni bil za to, da bi po nepotrebnem razsipaval denar.

Čemu bi kupoval drage stvari? je dejal svojemu prijatelju Mihi. »Poceni stvari so tudi dobre. Na zunanaj ni vendar nobene razlike. Pogledaj ta klobuk. Stal je samo dvajset lir. Če bi ti dejal, da je stal sto lir, bi mi tudi verjel.«

Miha je vrgel nagel pogled na klobuk:

»Da, če bi mi to rekel po telefonu!« je odgovoril.

Janez se vrne iz Amerike. »Nu, kako je bilo v New Yorku?« ga vprašajo.

Janez izpljune: »Kolosalno!«

»Tak povej no kaj!«

»Povem vam — Janez spet krepko izpljune, »promet je kolosalen!« To rekel prestane, da spet izpljune. In potem povzame: »Kamor koli pljuneš, pljuneš v luksuzni avto...!«

Znani nemški narodni gospodar Karl Bücher je pri predavanju na univerzi omenil, da je v Ameriki mnogo več moških kakor žensk, in je v šali dodal: »Dama lahko tedaj samo priporočam, naj se izselijo.«

Nakar se neka slušateljica užaljena vstala in odšla iz dvorane. Bücher pa je zavpil za njo: »Gospodična, saj se tako hudo ne mudi!«

Moderna ženska ponudba se glasi: Ona dama (naj bo stara ali mlada, lepa ali grda) dobi mojo roko in srce, ki mi da na razpolago sredstva, da nastopim večletno avtomobilsko potovanje s svojo ljubinko. Dopisi pod »Bencine.«

Znameniti dunajski pridigar Abraham a Sancta Clara (1644—1709) je nekoč rekel na prižnici, da bi mogel vse dunajske device v samokolnici odpeljati iz mesta. Dunajski ženski svet mu je seveda te besede zelo zameril, zato je drugo nedeljo hudomušno dodal: »Kakopak vsako posebej, drugo za drugo!«

»Bogme, rajši bi bil tuberkulozen kakor pa milijonar.«

»Človek božji, ali si nor?!«

»Zakaj? Vsi milijonarji umro, med jetičniki pa samo pet in šestdeset odstotkov, sem danes bral.«

Sodnik: »Zadnjič ste rekli, da je vaš sin mrtev,

v resnici pa je v ječi.«

Priča: »Gospod sodnik, ali je to kako življenje?«

Student (pri izpitu): »Če prerežem trebuh, pridem skozi črevo do hrbta.«

Profesor: »Srečno pot!«

Domače zdravilne rastline

Kako jih nabiramo in sušimo

29. † JESENSKI PODLESEK

ima v narodu mnogo imen: močanica, močunec, očum, nolika, golobnjak, dremavčica, smrtnjak so najbolj znani nazivi. Rastlina je strupena v vseh delih in ni nevarna samo ljudem, ampak tudi živini, če pride v krmo. Sicer pa je zanimiva rastlina: cvete jeseni, zelenje pa poganja naslednjo pomlad. Septembra ali oktobra meseca zraste iz jajčastega gomolja, ki je globoko v zemlji, lilij podoben cvet. Dolgi, cevasti perigon rožnate ali modrikaste barve se cepi pri listnem vrhu v šest rogljev. V cevi je vsajenih šest prašnikov, med njimi pa so trije pestičevi vratovi, ki se končujejo v rdeče ukrivljene brazde. Nastopno spomlad poženejo veliki, suščasti, vzporedno žilasti listi v šopu, in med njimi dozori trodelna, mehurjasta glavica s mnogimi rjavimi semeni. To spomladansko rastlino podleska imenujejo ponekod prasiček, ušivec ali kucek.

Za nabiranje pride v poštev v prvi vrsti seme, v drugi gomolj. Seme nabiramo, ko še ni popolnoma zrelo in ima še zeleno barvo. Sušiti ga moramo toliko časa, da se več ne sprjemlje, če ga stiskamo v kepo. Smemo ga sušiti tudi na soncu. Gomolje kopljejo jeseni. Narežemo jih v tanke pločice in posušimo med obračanjem.

Umi si roke, kadar si prijemal gomolje ali seme!

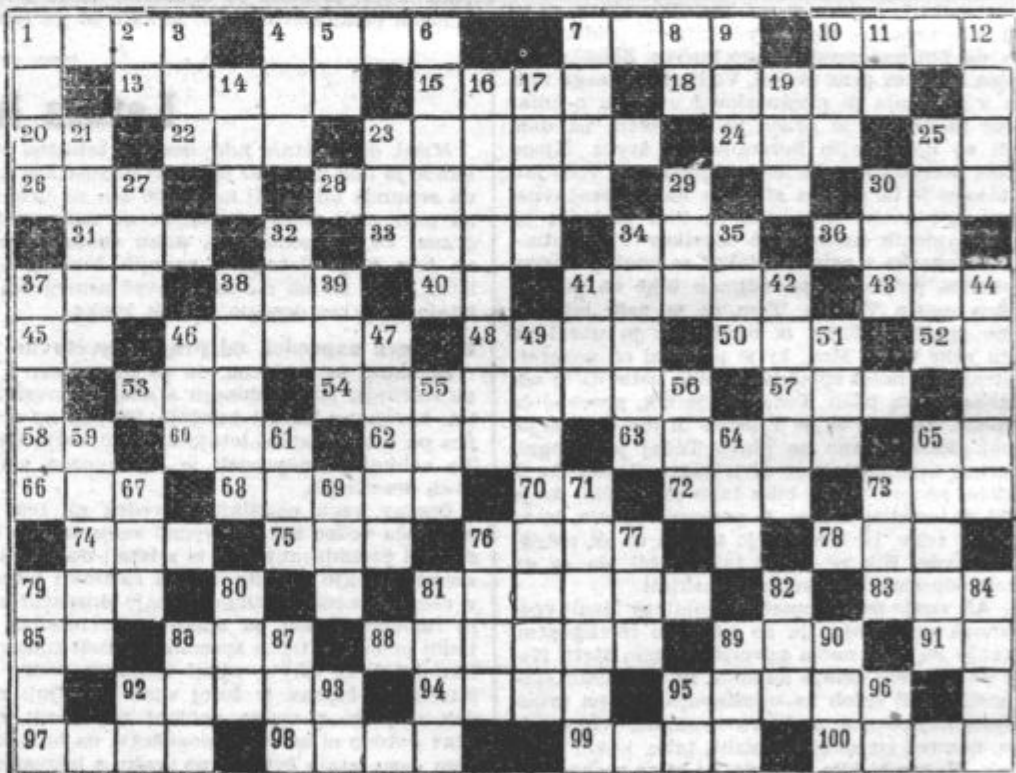
Iz podleskovega semena in gomoljev pripravljajo zdravilni izvleček proti naduhi in trganju.

Križanka št. 36

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. moč, jakost, 4. riževo žganje, 7. stevilo, 10. podmorsko in podzemeljsko orožje, 13. najbližnji del družbe (tujka), 15. grški bog vojne, 18. nečasten, nemoralen, 20. grška črka, 22. žensko ime, gora na otoku Kreti, 23. obrežni, 24. velika posoda, 25. kazalni zamek, 26. igralne karte, 28. sčičen iz hleva, 30. alkoholna pijača, 31. na, glej, 33. last Ane, 34. vrtnina, 36. tatarski poglavar, 37. dva skupno, 38. trije enaki soglasniki, 40. ploskovna mera, 41. nekdanja denarna enota, 43. hrana, živilo, 45. podredni veznik, 46. začetek tekmovanja (tujka), 48. beseda iz molitve, 50. močnik, 52. vprašalnica, 53. grška črka, 54. najgrši zločin, 57. določene barve, 58. oblika pomožnega glagola, 60. žensko ime, 62. odgovor otroka na vprašanje, čigav je, 63. nekdanji denar, 65. podredni veznik, 66. če, 68. eksotična rastlina, 70. v logu, 72. cesta, steza, 73. zabavni lokal, 74. konica, 75. mestice v Počlajzu, 76. tuja beseda za stoj, 78. podzemeljski hodnik, 79. nadi, obeta, 81. latinsko ime za del maše, 83. tih, brez besede, 85. enota japonskega merila, 86. doba (tujka), 88. obrambni položaj, 89. kosček celote, 91. podredni veznik, 92. del mesta, 94. svetopisemska oseba, 96. znojen, 97. pokrajina na Hrvaškem, 98. mesto ob rumunski meji, 99. pristanišče v Arabiji, 100. del noge.

Navpično: 1. pritok Save, 2. samo, 3. veznik, 4. oče, 5. egiptovski sončni bog, 6. del ladje, kopač, 7. nemško industrijsko mesto (fon.), 8. pesem, 9. del glave, 10. sladka jed, 11. italijanski spominik, 12. svetopisemska oseba, 14. mednarodni jezik, 16. brisati, 17. vnema, gorečnost, podjetnost (tujka), 19. nekdanji beneški vladar, 21. človek, mož, 23. ruska reka, 25. železniška proga, 27. žensko ime, 29. glas, zvok, 30. paradiz, 32. ameriška država, 34. vinska pijača, 35. abelski plemenski poglavar, 37. mesto ob Črnem morju, 38. tvegana pogodba, 39. pripadnik slovanskega naroda, 41. znano mi je, 42. grob, neobziren, 44. enota evropske valute, 46. oblika pomožnega glagola, 47. proletarska zel med rastlinami, 49. enolične, dolgočasne (tujka), 51. podredni veznik, 55. oče, 56. zločin, 59. obrambne naprave, 61. fevdalni turški mogotec, 64. slaba zabele, 65. prispevek državi, 67. nadležna žuželka, 69. pevski glas, 71. opica, 73. vrednostni papir, 76. neodgovarjajoč, neprimeren, neokusen, 77. bar-

va igralnih kart, 79. evropsko mejno gorstvo, 80. predlog, 81. srednjeveška utrdba, 82. gibanje po zraku, 84. racionirano živilo, 86. okrajšano žensko ime, 87. okrajšano srbsko moško ime, 89. reka v Rusiji, 90. zal, krasen, 92. studij, priprava, 93. ploskovna mera, 95. začetek pesmi, 96. nikalnica.

REŠITEV KRIZANKE št. 35.

Vodoravno: 1. menica, 7. speči, 11. Peru, 15. ab, 17. Apenini, 19. oda, 20. navihana, 22. zid, 23. nadomestilo, 26. arak, 27. Irak, 29. mecen, 30. oči, 31. enota, 32. vrh, 34. jen, 35. Učice, 37. Igor, 38. ornament, 40. zvižati, 42. am, 43. tote, 51. Eboni, 45. ebonit, 48. ti, 49. ilo, 51. grede, 52. hrastje, 53. nejena, 55. cel, 57. ranar, 58. roka, 60. razpad, 63. Pad, 65. ko, 66. Abo, 68. anal, 70.

deka, 72. nu, 73. larifari, 77. ovoj, 79. la, 80. al, 81. Ir, 82. vekati, 84. Ivalojoski, 86. cesar, 88. Tacen, 89. matica, 91. enačaji, 92. Aca, 93. ako, 94. ar.

Navpično: 1. mazilo, 2. Epir, 3. nedavno, 4. in, 5. cin, 6. Anam, 8. pomen, 9. Eden, 10. čas, 11. palica, 12. evo, 13. ri, 14. uhanj, 15. anatomija, 16. Bakar, 18. idejno, 20. ničli, 21. arogantno, 24. ocet, 25. tožilec, 28. kratka, 33. hmelj, 35. uvod, 36. eter, 39. rti, 40. zbegano, 41. Ibar, 44. er, 46. Osaka, 47. teran, 48. tirailica, 50. oer, 51. gaz, 52. hlad, 53. ukor, 54. naprava, 56. ep, 59. obare, 61. pa, 62. davica, 64. deloma, 67. afera, 69. lovec, 71. kajak, 72. ulica, 74. Ivan, 75. ak, 76. it, 78. Jana, 80. ski, 83. iti, 85. Oto, 87. se, 90. ar.